

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

**OBCHODNÍ VZTAHY ČESKÉ REPUBLIKY A RUSKÉ
FEDERACE**

**TRADE RELATIONS BETWEEN THE CZECH
REPUBLIC AND THE RUSSIAN FEDERATION**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vypracovala: Tereza Švecová

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Kročil, Ph.D.

2021

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 24. 6. 2021

.....

(vlastnoruční podpis)

Ráda bych poděkovala Mgr. Ondřeji Kročilovi Ph.D. za odborné rady a cenné připomínky, kterými přispěl k vypracování této bakalářské práce.

Obsah

Úvod	6
1. Definice zahraničního obchodu	8
1.1. Formy zahraničního obchodu	8
2. Zahraniční obchod České republiky.....	12
2.1. Vývoj zahraničního obchodu České republiky	12
2.1.1. Dopady finanční světová krize v ČR.....	15
2.2. Struktura zahraničního obchodu České republiky	17
2.3. Komoditní struktura zahraničního obchodu České republiky	19
2.4. Nejvýznamnější zahraniční obchodní partneři České republiky v letech 2013 až 2018	21
3. Zahraniční obchod Ruské federace	24
3.1. Vývoj zahraničního obchodu Ruské federace.....	24
3.3. Struktura zahraničního obchodu Ruské federace	26
3.4. Komoditní struktura zahraničního obchodu Ruské federace	28
3.5. Nejvýznamnější zahraniční obchodní partneři Ruské federace v letech 2013 až 2018	29
4. Obchodní vztahy Ruské federace a České republiky.....	35
4.1. Vývoj zahraničního obchodu Ruské federace a České republiky.....	35
4.1.1. Vývoj řešení dluhu Ruské federace vůči České republice.....	37
4.3. Zahraniční obchod mezi Českou republikou a Ruskou federací.....	38
4.3. Komoditní struktura exportu z Ruské federace do České republiky 2013–2018.....	40
5. Mezinárodní organizace podporující zahraniční obchod	45
5.1. Společné členství České republiky a Ruské federace v mezinárodních organizacích podporujících zahraniční obchod.....	45
5.1.1. UNCITRAL – United Nations Commission on International Trade Law - Komise pro mezinárodní právo.....	45
5.1.2. WCO – World Customs Organization – Světové celní organizace	46
5.1.3. WTO – World Trade Organization – Světová obchodní organizace ...	47

5.1.4. UNCTAD – United Nations Conference on Trade and Development – Konference o obchodu a rozvoji	51
5.1.5. BIS – Bank for International Settlements – Banky pro mezinárodní platby	52
5.1.6. Brettonwoodské instituce – IMF – Mezinárodního měnového fondu a Skupina Světové banky – WB	52
5.1.7. ICC – International Chamber of Commerce – Mezinárodní obchodní komora	54
5.2. Česká republika v mezinárodních organizacích podporujících zahraniční obchod.....	55
5.2.1. ITC – International Trade Centre – Mezinárodní obchodní centrum	55
5.2.2. UNECE – United Nations Economic Commisison for Europe – Evropská hospodářská komise OSN	55
5.2.3. OECD – Organization for Economic Cooperation and Development – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj	56
6. Euroasijská ekonomická unie a Evropská unie a jejich porovnání.....	58
6.1. Euroasijská ekonomická unie – EAEU	58
6.1.1. Vznik Euroasijské ekonomické unie	58
6.1.2. Postavení Ruské federace v Euroasijské ekonomické unii.....	59
6.2. Evropská unie.....	60
6.2.1. Vývoj Evropské unie.....	62
6.2.2. Postavení České republiky v Evropské unii	64
6.3. Srovnání Evropské unie a Euroasijské ekonomické unie	65
Závěr	66
Resumé.....	69
Bibliografie.....	77
Seznamy grafů a tabulek.....	83

Úvod

Tématem této bakalářské práce jsou obchodní vztahy České republiky a Ruské federace od roku 2005 do roku 2018 a zapojení obou zemí do mezinárodních ekonomických organizací.

Cílem je popsat obchodní vztahy České republiky a Ruské federace v období mezi lety 2005 až 2018, přičemž v kapitolách týkajících se vývoje zahraničního obchodu bude zahrnut také přelom 20. a 21. století. Cílem této práce bude také popis zapojení uvedených zemí v mezinárodních ekonomických organizacích.

Práce bude zpracována za pomoci analýzy získaných kvantitativních dat, týkajících se zahraničního obchodu České republiky a Ruské federace. Zdrojem těchto dat je především Český statistický úřad a Ruský statistický úřad (Статистика внешней торговли), jedná se především o hodnotové ukazatele objemu exportu, importu a jejich komoditní strukturu.

Tato práce je rozdělena do šesti kapitol, které jsou dále rozčleněny do podkapitol, aby bylo docíleno snadnější orientace v hlubším rozboru problematiky, které se daná kapitola věnuje.

První kapitola si klade za cíl představit obecnou definici zahraničního obchodu a objasnit terminologii, která je s tématem spojená a která je v celé práci používána.

Kapitola druhá a třetí jsou svou strukturou velmi podobné, jelikož se obě věnují zahraničnímu obchodu s tím, že jedna je zaměřena na Českou republiku, druhá pak na Ruskou federaci. Cílem obou kapitol je zpracování dat týkajících se zahraničního obchodu. Zejména se jedná o určení nejvýznamnějších obchodních partnerů, zjištění struktury zahraničního obchodu dané země a také o určení nejvýznamnějších produktů, které daná země vyváží.

Hlavní a stěžejní kapitolou je kapitola čtvrtá, která na základě dokumentace ze získaných konkrétních dat mapuje vývoj obchodních vztahů mezi Českou republikou a Ruskou federací v letech 2005 až 2018. Dále se tato kapitola zabývá vzájemnou komoditní strukturou obchodní výměny mezi oběma zeměmi.

Kapitola pátá se svým obsahem zaměřuje na mezinárodní organizace podporující mezinárodní obchod a na začlenění České republiky a Ruské federace v nich. Cílem této kapitoly je poukázat na jednotlivé organizace a objasnit jejich působení a důležitost v rámci zahraničním obchodu.

Šestá kapitola se zabývá členstvím České republiky v Evropské unii a členstvím Ruské federace v Euroasijské ekonomické unii a pokouší se tato členství srovnat. Cílem této kapitoly je poukázat na to, jak obě unie fungují, jaké mají společné rysy a jaký vliv má členství v Evropské unii a v Euroasijské ekonomické unii na jejich členy a zahraniční obchod mezi unijními zeměmi. Kapitola se také věnuje srovnání obou unií.

1. Definice zahraničního obchodu

První kapitola je zaměřena na obecnou definici zahraničního obchodu a termíny s ním spojené. Dále pojednává o předmětech, se kterými je obchodováno, o formách zahraničního obchodu a také o rozdělení ekonomické politiky.

Zahraněční obchod spadá do zahraničně obchodní politiky. L. Fojtíková¹ uvádí, že se jedná o historicky nejstarší a nejrozšířenější formu vnějších hospodářských vztahů. Funkcí zahraničního obchodu je realizace vývozu a dovozu zboží a služeb mezi státy. Obecně, lze definovat jako směnu služeb, práva či zboží. Zahraněční obchod podle Štěrbové lze definovat jako: „*Obchod jedné národní ekonomiky se svým okolím, tedy s jednou či více jinými národními ekonomikami, případně také jako obchod jednoho státu s jinými státy, shodují-li se jejich hranice s hranicemi ekonomik.*“²

V rámci zahraničního obchodu je obchodováno se službami, právy a zbožím. V případě služeb se jedná například o dopravu nebo bankovní či pojišťovací služby. V oblasti obchodu s právy mluvíme o prodeji či koupi, například, patentů, licencí či autorských práv. V neposlední řadě ve sféře obchodu se zbožím se jedná například o hmotné kapitálové či spotřební statky.

1.1. Formy zahraničního obchodu

Zahraněční obchod je složen z exportu neboli vývozu, importu neboli dovozu a reexportu. V případě exportu a importu se jedná o prodej nebo nákup výrobků či služeb do zahraničí nebo z něj. Reexport je taková forma obchodu, kdy daná země nakoupí výrobky v zahraničí a v nezměněné podobě je prodává do dalších zemí. Opakem reexportu je reimport.

Součet plateb za veškerý export a import dané země se nazývá obrat zahraničního obchodu, ten je uváděn vždy za určité časové období. Veškeré ekonomické transakce za určité období, zpravidla za jeden kalendářní rok, daného státu s ostatními státy v jejich peněžní hodnotě jsou vyjádřeny v podobě účtu, a to platební bilancí. Jedná se o vývoz a dovoz zboží, služeb či peněžních prostředků.³

¹ Lenka Fojtíková. *Zahraněčně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945–2008)*. Český Těšín: C.H.BECK, 2009, s.1–2, ISBN 978-80-740-0128-4.

² ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013, s.15, ISBN 978-80-247-4694-4.

³ *Finance v praxi: Úvod do teorie platební bilance*. [online]. 2018 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.financevpraxi.cz/makroekonomie-platebni-bilance>

Platební bilance zaznamenává veškeré ekonomické transakce, které se uskutečnily během určitého časového období mezi rezidenty domácí země a rezidenty ostatních zemí. Jinými slovy se jedná o systematický statistický výkaz z oblasti národního účetnictví. Tento výkaz je sestavován podle dohodnutých mechanických postupů, jejichž cílem je rychlé a přehledné získání informací o transakcích, které se uskutečnily mezi jednotlivými zeměmi. Autorem těchto metodických postupů je Mezinárodní měnový fond, který dlouhodobě usiloval o sjednocení, a to jak klasifikace zachycovaných ekonomických transakcí, tak vlastní metodiky, která je závazná při sestavování platební bilance. Mezinárodní měnový fond, vytváří pravidla a zásady pro sestavování aktuálních statistik platební bilance. Označením pro soubor těchto zásad a pravidel je Manuál.⁴

První Manuál byl zveřejněn Mezinárodním měnovým fondem již v roce 1948 a od této doby byl stále zdokonalován. V dnešní době je využíván již v pořadí šestá verze Manuálu, která je známá pod zkratkou BPM6 neboli Manuál platební bilance a investiční pozice vůči zahraničí (Balance of Payments and International Investment Position Manual – Sixth Edition).⁵

Struktura BPM6 Manuálu je tvořena běžným účtem, do kterého spadají transakce za zboží, služby, prvotní důchody a druhotné důchody, kapitálovým účtem a finančním účtem včetně finančních aktiv.⁶

Součástí běžného účtu platební bilance je bilance obchodní, která zaznamenává pohyb zboží a služeb mezi státy a uvádí rozdíl mezi nimi. Tedy pokud země více vyvážela jedná se o aktivní obchodní bilanci neboli kladnou, naopak v případě že bylo do země více dováženo mluvíme o saldu obchodní bilance nebo také o negativní obchodní bilanci.⁷

Export, import, obrat zahraničního obchodu, platební bilance a obchodní bilance společně tvoří ukazatele, které umožňují vytvoření statistik týkajících se vývoje a průběhu zahraničního obchodu.

⁴ MARKOVÁ, Jana. *Vnější rovnováha z pohledu investiční pozice vůči zahraničí* [online]. s. 24 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://cfuc.vse.cz/pdfs/cfu/2017/01/02.pdf>

⁵ MARKOVÁ, Jana. *Vnější rovnováha z pohledu investiční pozice vůči zahraničí* [online]. s. 24 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://cfuc.vse.cz/pdfs/cfu/2017/01/02.pdf>

⁶ MARKOVÁ, Jana. *Vnější rovnováha z pohledu investiční pozice vůči zahraničí* [online]. s. 24 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://cfuc.vse.cz/pdfs/cfu/2017/01/02.pdf>

⁷ Český statistický úřad: *Zahraněční obchod: Metodika a definice základních pojmů* [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/35627494/32019815c11.pdf/1a55cd88-574a-4620-920d-b5c0d1f70e90?version=1.1>

Je velmi důležité, aby stát projevil iniciativu, podpořil a usnadnil prosazení firem na zahraniční trh, jelikož se jedná o náročný a dlouhý proces, kdy je nutné nejprve zjistit množství informací, jako je například průzkum trhu, geografické mapování, průzkum politiky, zvyky atd. V tomto případě nelze opomenout také to, že mezinárodní obchod není jen o podnikatelích, kteří mají snahu proniknout se svým zbožím, službami či právy do zahraničí, ale významnou roli zde hraje také import cizích zemí, kdy politika dané cizí země nemusí podporovat dovoz zahraničních produktů.

1.2. Typy zahraničně ekonomické politiky

Zahraně obchodní politiku si původně každý stát formoval podle sebe. V současné době při existenci například Evropské unie je obchodní politika členských států formována obchodní politikou právě Evropské unie, například již od vzniku celní unie členské státy tehdejšího Evropského hospodářského společenství vystupují vůči třetím zemím jako jeden celek, od té doby je obchodní politika členských států v kompetenci společenství. Členské země tedy nemohou vytvářet vlastní nezávislou zahraničně obchodní politiku a utvářet své vnější hospodářské vztahy vůči vnějšímu světu zcela samostatně. Tvorbou obchodní politiky v rámci Evropské unie se zabývá Komise Evropské unie, konkrétně Generální ředitelství pro obchod, které předkládá návrhy konkrétních opatření společné obchodní politiky či doporučení na sjednání mezinárodní smlouvy Radě EU.⁸

Obecně zahraničně obchodní politika je určitý souhrn opatření a zásad v oblasti zahraničního obchodu s použitím nástrojů obchodně politických.⁹

Zahraně obchodní politika je jednou z významných politik, které společně tvoří nástroj hospodářské politiky státu. Mimo hospodářskou politiku státu, zahraničně ekonomická politika působí také na celkovou zahraniční politiku, což však v určitých obdobích může způsobovat rozpory při snaze uspokojení rozdílných zájmů těchto politik.¹⁰

Úkolem obchodní politiky je zajištění poměrnosti a vzájemnosti ekonomických vztahů se zahraničím. Obchodní politika dále ovlivňuje rozsah exportu a importu zboží, komoditní a

⁸ Euroskop.cz: *Věcně o Evropě. Obchodní politika*. [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/680/sekce/obchodni-politika/>

⁹ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013, s.4, ISBN 978-80-247-4694-4

¹⁰ ŠTĚRBOVÁ, Ing. Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013, s.5, ISBN 978-80-247-4694-4

teritoriální strukturu a vytváří instituce pro rozvoj hospodářských vztahů se zahraničím. Při naplnění těchto cílů využívá množství politických nástrojů. Jedná se o aktivní i pasivní nástroje obchodní politiky obchodní politiky. Aktivní nástroje jsou ty, do nichž stát vstupuje se svými výrobci a vývozci, a pasivními nástroji působí na subjekty z dalších zemí. Míra využívání těchto nástrojů do značné míry charakterizuje typ obchodní politiky daného státu.¹¹

Obecně lze ekonomickou politiku rozdělit na politiku liberální a politiku protekcionistickou.

Liberální ekonomická politika je charakteristická tím, že téměř nezasahuje do vnějších politických vztahů snižováním celních bariér a odstraňováním opatření, která znemožňují volný obchod. Díky liberální politice je ekonomika zemí více otevřená, čímž dochází k větší konkurenci ze zahraničí. Na druhou stranu rozšiřuje možnosti pro tuzemské výrobce, kteří mohou realizovat svou činnost i na zahraničních trzích.¹²

Protekcionistická ekonomická politika – tato forma ekonomické politiky se na rozdíl od té liberální vyznačuje tím, že velmi výrazně zasahuje do vnějších politických vztahů. Protekcionistická ekonomická politika usiluje o prosazení obchodních bariér a zastává ochranářský přístup vůči zahraničním trhům. V krajních případech státy zastávající tuto ekonomickou politiku usilují o úplnou soběstačnost a nezávislost na ostatních zemích.¹³

Z pohledu vývoje obchodní ekonomiky v mezinárodním prostředí je zřejmé, že se nikdy v žádném státu nevyskytovala pouze jedna obchodní politika, ale jednalo se o jejich kombinaci, kdy jedna z výše uvedených politik převažovala.¹⁴

¹¹ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013, s.5, ISBN 978-80-247-4694-4

¹² ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013, s.6, ISBN 978-80-247-4694-4

¹³ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013, s.6, ISBN 978-80-247-4694-4

¹⁴ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013, s.7, ISBN 978-80-247-4694-4

2. Zahraniční obchod České republiky

Druhá kapitola se zaměřuje na zahraniční obchod České republiky, konkrétně pak na vývoj zahraničního obchodu v České republice a to, jaké měla dopady světová finanční krize na Českou republiku a její komoditní strukturu. V neposlední řadě tato kapitola pojednává o nejvýznamnějších obchodních partnerech ČR v letech 2013–2018.

2.1. Vývoj zahraničního obchodu České republiky

Zahraniční obchod v České republice již od počátku 90. let začal procházet zásadními změnami, zejména díky demonopolizaci, politickým změnám a přechodu na tržní ekonomiku. Politici poukazovali na nutnost přeorientovat podniky na náročnější západní trh a rozvíjet exportní politiku. Tato doba je také spojena se vznikem nových obchodních smluv a dohod, jako například dohoda o obchodu, dohoda o obchodní a hospodářské spolupráci, jednalo se o tzv. kooperační dohodu, čemuž odpovídalo její členění na tři části (obchod, spolupráce, hospodářská spolupráce).¹⁵

Po rozpadu Československé federativní republiky a vzniku samostatné České republiky v roce 1993 došlo k výrazným změnám, které se týkaly postavení země a jejím vztahům k ostatním státům, a to v mnoha odvětvích, do kterých spadá také zahraniční obchod. Obchodní bilance však nadále zůstávala v záporných číslech. I přesto se hodnota zahraničního obchodu zvýšila bezmála o trojnásobek. V období po roce 1993 v České republice stále převládal import před exportem a saldo bilance zahraničního obchodu se stále zhoršovalo.¹⁶

Pozitivní zvrát, kdy export začíná narůstat a dohánět import, přichází v roce 1997. Hlavní příčinou tohoto obratu byla měnová krize. Ve stejném roce byl kurz české měny výrazně oslaben. Měnová krize zapříčinila, že Česká národní banka byla nucena nechat kurz koruny na pospas trhu, což způsobilo že česká měna byla výrazně oslabena. Tyto změny zapříčinily výrazné zdražení importu a zlevnění exportu.¹⁷

¹⁵ Lenka Fojtíková. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Český Těšín: C.H.BECK, 2009, s.104-105, ISBN 978-80-740-0128-4.

¹⁶ Český statistický úřad: *Zahraniční obchod ČR: 1993 až 2005*. [online]. 31.10.2006 [cit. 2019-11-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-1993-az-2005>

¹⁷ *Miraslebl: personal web, Teritoriální charakteristika zahraničního obchodu ČR v 1999–2001*. [online]. [cit. 2019-11-16]. Dostupné z: <Http://www.miras.cz/seminarky/geografie-cr-zahranicni-obchod.php>

V letech 1999–2001 došlo k nejrychlejšímu růstu zahraničního obchodu. V roce 1999 byl roční obrat zahraničního obchodu 1,881 bilionů korun a v roce 2001 se už jednalo o 2,653 bilionů korun.¹⁸

K ustálení hodnot zahraničního obchodu dochází v roce 2001, a to především díky obchodu v oblasti strojů a zařízení. Díky změnám HDP, domácích a zahraničních ekonomik, začínají být znatelné nové tendence a česká ekonomika začíná nabírat na velikosti. V dalších letech se na poli českých zahraničně-obchodních vztahů situace nijak výrazně nemění, k průlomům dochází až v roce 2004, kdy Česká republika vstupuje do Evropské unie, o což usilovala již od roku 1996. Členství České republiky v Evropské unii přispělo k tomu, že export začíná převyšovat import.¹⁹

Ihned po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2005 došlo k prvnímu výraznému zlomu a poprvé převážil vývoz nad dovozem. První přebytek činil 38,6 miliard korun. Jednalo se o první přebytek obchodní bilance od vzniku samostatné České republiky. Od roku 2004 do současnosti přetrvává tendence toho, že export převyšuje import.²⁰

Od vstupu České republiky do Evropské unie, díky volnému trhu, který členství v Evropské unii přináší, si Česká republika v rámci zahraničního obchodu udržuje své obchodní vztahy s ostatními evropskými státy a udržuje dlouhodobě kladnou obchodní bilance zahraničního obchodu. Pro zahraniční obchod České republiky jsou z dlouhodobého hlediska velmi významné sousední státy, které jsou všechny členskými státy Evropské unie.

Vývoj zahraničního obchodu České republiky mezi lety 1990 až 2018 je uveden v Tab.1.

¹⁸ *Ekonomický deník: Informace pro informované, Analýza: Zahraniční obchod ČR, část třetí.* [online]. 2015, 14.12.2015 [cit. 2019-11-16]. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/analyza-zahranicni-obchod-cr-cast-treti>

¹⁹ *Český statistický úřad: Zahraniční obchod ČR: 1993 až 2005.* [online]. 31.10.2006 [cit. 2019-11-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-1993-az-2005>

²⁰ *Ekonomický deník: Informace pro informované, Analýza: Zahraniční obchod ČR, část třetí.* [online]. 2015, 14.12.2015 [cit. 2019-11-16]. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/analyza-zahranicni-obchod-cr-cast-treti>

Tabulka č. 1 - Vývoj zahraničního obchodu v ČR

	Obrat	Vývoz	Dovoz	Bilance	Změna proti předchozímu roku v %		Krytí dovozu vývozem v %
					vývoz	dovoz	
v mld. Kč							
1990	448,0	214,1	233,9	-19,8	-1,1	10,9	91,5
1991	442,4	233,6	208,8	24,8	9,1	-10,8	111,9
1992	541,5	248,1	293,4	-45,3	6,2	40,5	84,6
1993	847,7	421,6	426,1	-4,5	69,9	45,2	98,9
1994	957,2	458,8	498,4	-39,5	8,8	17,0	92,1
1995	1 231,9	566,2	665,7	-99,6	23,4	33,6	85,0
1996	1 356,4	601,7	754,7	-153,0	6,3	13,4	79,7
1997	1 569,0	709,3	859,7	-150,5	17,9	13,9	82,5
1998	1 748,7	834,2	914,5	-80,2	17,6	6,4	91,2
1999	1 881,9	908,8	973,2	-64,4	8,9	6,4	93,4
2000	2 363,0	1 121,1	1 241,9	-120,8	23,4	27,6	90,3
2001	2 653,7	1 268,1	1 385,6	-117,4	13,1	11,6	91,5
2002	2 580,5	1 254,9	1 325,7	-70,8	-1,0	-4,3	94,7
2003	2 811,7	1 370,9	1 440,7	-69,8	9,2	8,7	95,2
2004	3 471,8	1 722,7	1 749,1	-26,4	25,7	21,4	98,5
2005	3 698,5	1 868,6	1 830,0	38,6	8,5	4,6	102,1
2006	4 249,4	2 144,6	2 104,8	39,8	14,8	15,0	101,9
2007	4 870,6	2 479,2	2 391,3	87,9	15,6	13,6	103,7
2008	4 880,2	2 473,7	2 406,5	67,2	-0,2	0,6	102,8
2009	4 127,7	2 138,6	1 989,0	149,6	-13,5	-17,3	107,5
2010	4 944,4	2 532,8	2 411,6	121,2	18,4	21,2	105,0
2011	5 566,3	2 878,7	2 687,6	191,1	13,7	11,4	107,1
2012	5 839,5	3 072,6	2 766,9	305,7	6,7	3,0	111,0
2013	5 998,2	3 174,7	2 823,5	351,2	3,3	2,0	112,4
2014	6 828,5	3 628,8	3 199,6	429,2	14,3	13,3	113,4
2015	7 360,2	3 883,2	3 477,0	406,2	7,0	8,7	111,7
2016	7 468,7	3 974,0	3 494,7	479,4	2,3	0,5	113,7

2017	8 046,0	4 244,6	3 801,4	443,2	6,8	8,8	111,7
2018	8 427,0	4 403,8	4 023,2	380,7	3,8	5,8	109,5

Tabulka vlastní zpracování, data z: Český statistický úřad²¹

2.1.1. Dopady finanční světová krize v ČR

„V letech 2008 a 2009 tempo růstu světové ekonomiky zvolnilo. Silná redukce kapitálových trhů na jaře roku 2008 vyvolaná panikou z obav o stabilitu finančních domů s globální působností, následovaná krizí důvěry s výrazným omezením úvěrových aktivit a potvrzeným masivním výskytem toxických aktiv v bilancích největších bank prakticky na celém světě, vyústily nakonec v krizi ekonomickou. Finanční a následně ekonomické problémy zasáhly různá světová teritoria různou silou. Drtivé byly dopady krize ve vyspělých ekonomikách s hlubokými propady HDP, méně škod – pouze ztrátu tempa - zaznamenaly největší rozvíjející se ekonomiky a jejich kapitálové trhy především v Asii a Latinské Americe.“²²

Co se týče dopadu této krize na Českou republiku, ta neutrpěla tolik jako jiné státy. V případě ČR se jednalo o světovou krizi ekonomickou, která zapříčinila pokles zahraniční poptávky po českém zboží.

Na trhu v roce 2009 došlo ke změně míry zaměstnanosti oproti roku 2008. Trh práce ztratil podle celkové zaměstnanosti 1,2 % osob, konkrétně ve zpracovatelském průmyslu klesla míra zaměstnanosti o 5,9 %. Mzdy se snížily o 5 %. Propad hrubé mzdy v roce 2009 byla rekordním.²³

V roce 2008, v důsledku globálních příčin a také očekávaného zvýšení DPH, se ceny pro spotřebitele, zejména ceny potravin, navýšily. V roce 2009 se ustálily a jejich trajektorie se vyvíjela stejně jako u spotřebitelských cen v Evropské unii.²⁴

²¹ Český statistický úřad: Graf - Pohyb zboží přes hranice (vývoz, dovoz). [online]. [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/graf-zahranicni-obchod-ceske-republiky-vyvoz-dovoz>

²² Český statistický úřad: Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR [online]. 2011, [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534938/115610j.pdf/b487dd3c-0ad7-4ccd-b62d-8fc9bf917b95?version=1.0>

²³ Český statistický úřad: Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR [online]. 2011, [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534938/115610j.pdf/b487dd3c-0ad7-4ccd-b62d-8fc9bf917b95?version=1.0>

²⁴ Český statistický úřad: Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR [online]. 2011, [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534938/115610j.pdf/b487dd3c-0ad7-4ccd-b62d-8fc9bf917b95?version=1.0>

Krise měla dopad také na světové měny, které byly oslabeny, konkrétně se jednalo o USD, EURO, ale i Kč. V roce 2008 index PX pražské burzy ztratil čtvrtinu své hodnoty a další třetinu v roce 2009. Dopad světové finanční krize na Českou republiku byl nejrazantnější v české otevřenosti státu ve sféře zbožových a kapitálových toků. I přes opatření zavedená zeměmi, které jsou největšími obchodními partnery České republiky, se krize projevila v prudkých propadech ve vzájemném obchodu. Meziroční obrát za rok 2009 se snížil o 15,9 %.²⁵

Co se týče kapitálových toků, ty byly dopadem krize velmi silně ovlivněny. Oproti roku 2008 v roce 2009 hodnota příjmů zahraničních investic nebyla ani poloviční. Příčinou bylo zastavení přítoku ostatního kapitálu. Dceřiné společnosti zahraničních firem upřednostňovaly uhrazení dříve poskytnutých půjček před využitím úvěrových linek mateřských společností.²⁶

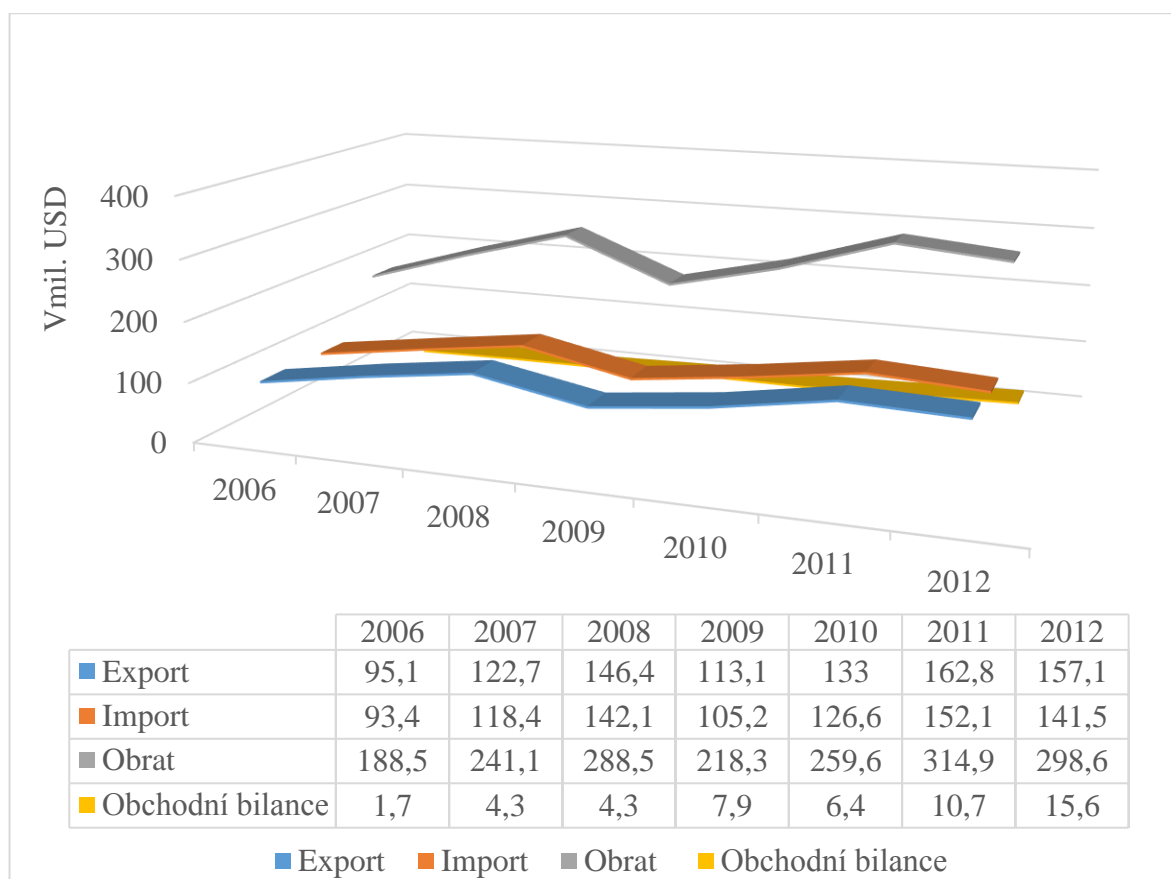
²⁵ Český statistický úřad: *Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR* [online]. 2011, [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534938/115610j.pdf/b487dd3c-0ad7-4ccd-b62d-8fc9bf917b95?version=1.0>

²⁶ Český statistický úřad: *Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR* [online]. 2011, [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534938/115610j.pdf/b487dd3c-0ad7-4ccd-b62d-8fc9bf917b95?version=1.0>

2.2. Struktura zahraničního obchodu České republiky

Strukturu zahraničního obchodu České republiky mezi lety 2006 až 2019 představují následující grafy.

Graf č. 1: Zahraniční obchod České republiky 2006–2012

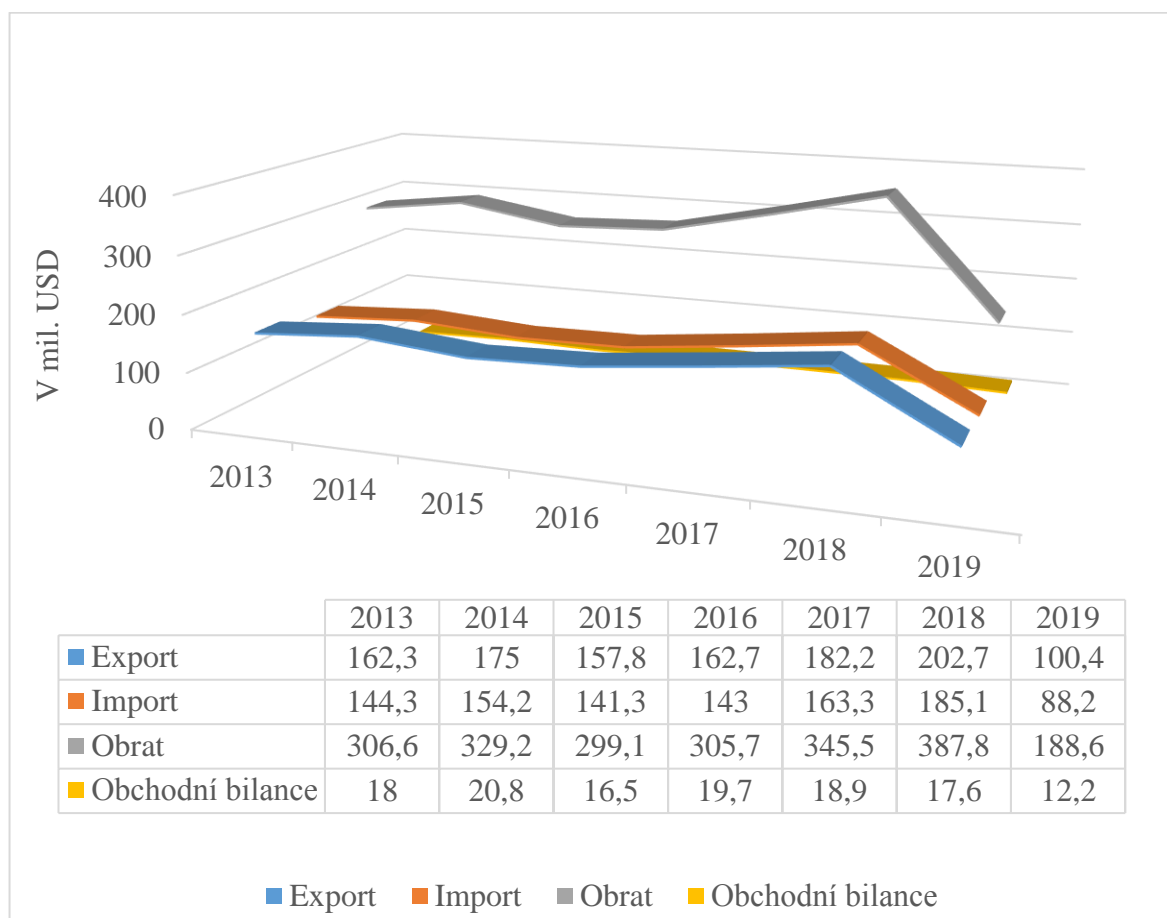

Vlastní zpracování, data z: Český statistický úřad²⁷

Graf 1 udává hodnoty českého exportu, importu, obratu a obchodní bilance v letech 2006 až 2012. Díky údajům vycházejících z grafu je možné říci, že v daném období měl zahraniční obchod České republiky rostoucí obchodní bilanci.

²⁷ Český statistický úřad: Zahraniční obchod [online], [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zo_se_zbozím_podle_zmeny_vlastnictví_narodní_pojetí

Graf č. 2: Zahraniční obchod České republiky 2013–2019

Vlastní zpracování, data z: Český statistický úřad²⁸

Graf 2 navazuje na předchozí a sleduje vývoj zahraničního obchodu České republiky od roku 2013 do roku 2019. V souvislosti s údaji vyplývajícími z Grafu 2 je možné říci, že zvyšující se obchodní bilance přetrvávala do roku 2014, kdy byla na vrcholu. Konkrétně se jednalo o 20,8 milionu USD. V následujících letech měla obchodní bilance zahraničního obchodu kolísavou tendenci. Rok 2019 byl z hlediska zahraničního obchodu pomyslným návratem do roku 2011, kdy obchodní bilance dosahovala pouze 10,7 miliony USD.

²⁸ Český statistický úřad: Zahraniční obchod [online], [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zo_se_zbozím_podle_zmeny_vlastnictví_narodní_pojetí

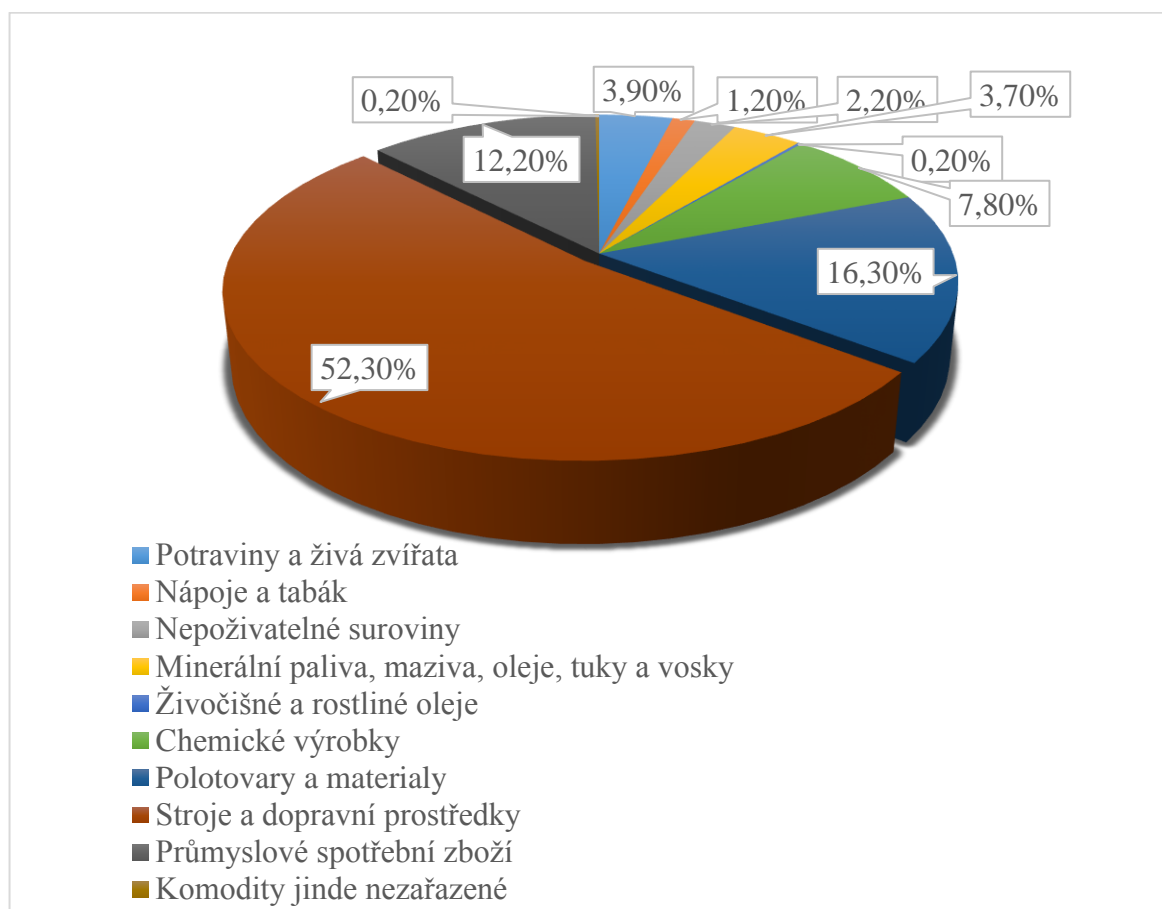
2.3. Komoditní struktura zahraničního obchodu České republiky

Komoditní struktura zahraničního obchodu České republiky prošla od počátku 90. let změnami, které souvisely se změnou v teritoriální struktuře, potažmo rozpadu Československa na dva samostatné státy.

Jelikož počátkem 90. let už bylo množství zemí průmyslově vyspělejších než Česká republika, bylo potřeba restrukturalizovat průmyslovou výrobu, nakoupit nová zařízení a technologie a také investovat do lidských zdrojů, aby se Česká republika mohla na světových trzích prosadit. Díky postupnému zajišťování výše zmíněných potřeb začalo docházet k pozitivním změnám. Začátkem 90. let českému exportu dominovaly tržní výrobky neboli polotovary a materiály. Konkrétně se jednalo o výrobky hutnické a ocelářské. Od druhé poloviny 90. let, konkrétně od roku 1996, českému exportu začaly dominovat stroje a dopravní prostředky, tedy výrobky s vyšší přidanou hodnotou. Tento trend přetrvává dodnes.²⁹

²⁹ Lenka Fojtíková. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Český Těšín: C.H.BECK, 2009, s.194, ISBN 978-80-740-0128-4.

Graf č. 3: Export z České republiky 2013–2018

Graf vlastní zpracování data z: Český statistický úřad³⁰

Jak poukazuje Graf 3 i v období 2013–2018 největší a značně dominující vývozní skupinou zůstávají stroje a dopravní prostředky, zejména se jedná o vývoz silničních prostředků. Podle údajů Sdružení automobilového průmyslu se objem exportu jeho členů v roce 2017 zvýšil o téměř 6,2 % (z 864,6 mld. Kč na 917,9 mld. Kč) oproti roku předchozímu. Podíl exportu firem AutoSAP na celkovém exportu ČR činil 21,8 %.³¹

Druhou nejvíce vyváženou skupinou jsou polotovary a materiály, které se již od roku 1993 držely vždy na předních příčkách ve vývozu.

³⁰ Český statistický úřad: Katalog produktů [online], [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>

³¹ Auto SAP: Sdružení automobilového průmyslu, Automobilový průmysl dosáhl v roce 2017 historických úspěchů, [online]. 21. 6. 2018n. 1. [cit. 2020-11-03]. Dostupné z: <https://autosap.cz/aktualita/automobilovy-prumysl-dosahl-v-roce-2017-historickych-uspechu/>

V pořadí třetí nejvíce vyváženou skupinou je průmyslové spotřební zboží. Tato skupina také zaujímá svým procentem vývozu poměrně konstantní pozici již od roku 1993 po současnost. Do této skupiny se řadí například nábytek, matrace, obuv, hodinky, apod.

Ostatní skupiny jsou vyváženy jen v malém množství a nezaujímají výrazné pozice.

2.4. Nejvýznamnější zahraniční obchodní partneři České republiky v letech 2013 až 2018

Nejvýznamnějším zahraničním obchodním partnerem pro Českou republiku je Německo. Ve sledovaném období byl vzájemný obrat České republiky a Německa vždy tím nejvyšším, a to velmi výrazně oproti ostatním zahraničním partnerům. Celkový obrat ve sledovaném období činil více jak 12,9 miliardy Kč, z toho činil český export více jak 7,5 miliard Kč a import 5,4 miliardy Kč.³²

Nejvíce byla do Německa z České republiky dovážena komoditní skupina strojů a dopravních prostředků, ta zaujímala více jak 50 % celkového vývozu do Německa. Druhou nejvíce dováženou skupinou byly polotovary a materiály. V menší míře pak také průmyslové spotřební zboží. Naopak z Německa do České republiky je také nejvíce dováženou komoditní skupinou oblast strojů a dopravních prostředků, následují chemické výrobky a polotovary a materiály.³³

Dalším zahraničním obchodním partnerem, se kterým má Česká republika druhý nejvyšší obrat ve sledovaném období, bylo Polsko. Vzájemný obrat během let 2013 až 2018 činil více jak 3 miliardy Kč, z toho český export činil 1,4 miliardy korun a import 1,6 miliard Kč.

Česká republika do Polska vyvážela především komoditní skupinu strojů a dopravních prostředků, konkrétně se jednalo v první řadě o silniční vozidla, zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku, elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče. Další nejvíce vyváženou skupinou byly polotovary a materiály, konkrétně železo, ocel a kov. Polský export do České republiky je tvořen především stroji a dopravními prostředky, průmyslovým spotřebním zbožím, polotovary a materiály.

³² Český statistický úřad, *Katalog produktů* [online], [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>

³³ Český statistický úřad, *Katalog produktů* [online], [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>

Třetím zahraničním obchodním partnerem České republiky je Slovensko. Vzájemný obrat České republiky a Slovenska ve sledovaném období činil téměř 3 miliardy Kč. Export českých výrobků na Slovensko dosáhl téměř 2 miliardy Kč. Import překročil 1 miliardu Kč. Stejně jako slovenský export do České republiky, tak i import z ní byl složen převážně ze strojů a dopravních prostředků a také z polotovarů a materiálů.³⁴

Čína je zahraničním partnerem, se kterým má Česká republika čtvrtý nejvyšší vzájemný obrat, a to více než 2,9 miliardy Kč. Nutno podotknout, že obrat je tvořen především dovozem z Číny do České republiky, který ve sledovaném období činil 2,6 miliardy Kč a vývoz pouhých 0,3 miliardy.

Česká republika do Číny vyváží především polotovary a materiály a také průmyslově spotřební zboží. Naopak Čína do České republiky vyváží především stroje a dopravní prostředky, konkrétně se jedná například o telefonní přístroje, zařízení pro automatické zpracování dat, zařízení pro příjem, konverzi, vysílání hlasu, dat, části strojů na automatické zpracování dat, monitory, části vysílačů, radarů, televizí a mnoho dalších.³⁵

Pátým zahraničním obchodním partnerem České republiky je Francie. Vzájemný obrat činil více jak 1,8 miliard Kč, z toho český export činil 1,2 miliardy Kč a import 0,6 miliardy Kč.³⁶

V pořadí dalšími obchodními partnery České republiky s nejvyššími obraty ve sledovaných letech jsou: Itálie, kdy jejich vzájemný obrat ve sledovaném období činil 1,8 miliard Kč, z čehož export činil 1 miliardu Kč a import 8 milionů Kč; dále Rakousko s obratem 1,6 miliard Kč, přičemž export činil 1 miliardu Kč a import 6 milionů Kč; Spojené království Velké Británie a severního Irsku s obratem 1,6 miliard Kč, kdy export činil 1,1 miliardu Kč a import 5 milionů Kč; následuje Nizozemsko se vzájemným obratem 1,3 miliardy Kč, z čehož export činil 7 milionů Kč a import 5 milionů Kč; s dále také Maďarsko s obratem 1,2 miliardy Kč přičemž export činil 7 milionů Kč a import 6 milionů Kč.³⁷

³⁴ Český statistický úřad: *Katalog produktů* [online], [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>

³⁵ Český statistický úřad: *Katalog produktů* [online], [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>

³⁶ Český statistický úřad: *Katalog produktů* [online], [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>

³⁷ Český statistický úřad: *Katalog produktů* [online], [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>

Pro přehlednější znázornění nejvýznamnějších obchodních partnerů České republiky v letech 2013–2018 slouží tabulka č. 2.

Tabulka č. 2: Nejvýznamnější obchodní partneři České republiky v letech 2013–2018

Pořadí	Země	Obrat (v mld. Kč)	Český export (v mil. Kč)	Český import (v mil. Kč)
1	Německo	12,9	7,5	5,4
2	Polsko	3	1,4	1,6
3	Slovensko	3	2	1
4	Čína	2,9	0,3	2,6
5	Francie	1,8	1,2	0,6
6	Itálie	1,8	1	0,8
7	Rakousko	1,6	1	0,6
8	Spojené království	1,6	1,1	0,5
9	Nizozemsko	1,3	0,7	0,5
10	Maďarsko	1,2	0,7	0,6

Tabulka vlastní zpracování data z: Český statistický úřad³⁸

³⁸ Český statistický úřad: *Katalog produktů* [online], [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>

3. Zahraniční obchod Ruské federace

Následující kapitola je zaměřena výhradně na Ruskou federaci a na její zahraniční obchod. Pojednává o vývoji zahraničního obchodu Ruské federace, poukazuje na konkrétní data a zmíní také komoditní strukturu vývozu i dovozu do Ruska. V rámci poslední podkapitoly jsou zahrnuty i nejvýznamnější obchodní partneři Ruské federace.

3.1. Vývoj zahraničního obchodu Ruské federace

Nejvýznamnější změny v ruském zahraničním obchodu proběhly mezi lety 1991 až 1994. Proces liberalizace zahraničního obchodu probíhal postupně a za složitých institucionálních podmínek, avšak ne šokově jako v jiných zemích. V době transformace zahraničního obchodu se vyskytlo několik problémů. Jednalo se například o exportní licenci, jelikož nadále přetrvávaly rozdílné ceny doma a v zahraničí. Tyto licence byly přidělovány centrálními autoritami, což mělo za následek nárůst korupce a obcházení vládních nařízení. Pouze na základě kontroly Ministerstva pro zahraniční ekonomické vztahy a podle přidělených kvót mohl být realizován export energetických surovin a kovů. Další problém se týkal neexistujícího jednotného směnného kurzu. Sice existovala oficiální fixní sazba, ta ale byla výrazně nadhodnocena a svou funkci plnila spíše pro statistické údaje. Současně s oficiální fixní sazbou existovala oficiální obchodní sazba, která sloužila k běžným transakcím a její hodnota více odpovídala hodnotě tržní. K sjednocení těchto sazeb došlo v červenci 1992, což přispělo k vylepšení ruské ekonomiky.³⁹

Po krizi od roku 2000 roste důležitost exportu v rámci státní ekonomiky, která začíná být závislou na vnějším prostředí a cenách nerostného bohatství Ruska konkrétně ropy a zemního plynu.⁴⁰ Od začátku 21. století se hospodářství Ruské federace zaměřuje na rozvoj domácího průmyslu a usiluje o přilákání zahraničních investorů do oborů, které by přispěly ke vzniku nových pracovních míst. Tato snaha vyústila například ke vzniku výrobních a montážních linek velkých zahraničních automobilek na území Ruské federace, které chtěly působit právě zde. V ostatních oborech nebylo možné spoléhat pouze na export, a tak ruská

³⁹ FANFULE, Bc. Martin. *VLIV ZAHRANIČNÍHO OBCHODU NA RUSKOU EKONOMIKU* [online]. Brno, 2018, Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Doc. Ing. Libor Židek, Ph.D [cit. 2020-11-13]. Dostupné také z: https://is.muni.cz/th/ypz9v/Vliv_zahranicniho_obchodu_na_ruskou_ekonomiku.pdf.

⁴⁰ FANFULE, Bc. Martin. *VLIV ZAHRANIČNÍHO OBCHODU NA RUSKOU EKONOMIKU* [online]. Brno, 2018, Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Doc. Ing. Libor Židek, Ph.D [cit. 2020-11-13]. Dostupné také z: https://is.muni.cz/th/ypz9v/Vliv_zahranicniho_obchodu_na_ruskou_ekonomiku.pdf.

vláda upřednostňuje domácí výrobce a výrobu.⁴¹ Ruská ekonomika je od počátku toho století vystavena nejen novým výzvám ale také hrozbám. Jedná se například o protiruské sankce na klíčová odvětví hospodářství. Pro omezení těchto hrozeb je ruská ekonomika nucena cílit k udržitelnému rozvoji ekonomik regionů země a využití nových faktorů pro jejich růst. Zkvalitnění ekonomik regionů vede k efektivní tržní penetraci na světových trzích, zlepšení konkurenceschopnosti a v neposlední řadě se také zlepšuje stav produktů na tuzemských trzích.⁴²

Vývoj zahraničního obchodu mezi lety 2000 až 2011 se vyznačuje výrazným nárůstem zahraničního obchodu, obratem a vývozem zboží a služeb,⁴³ kdy však export dominuje nad importem, a to převážně díky ruskému vývozu ropy a dalších nerostných surovin.⁴⁴ Tato tendence přetrvává do roku 2009, kdy přichází světová ekonomická krize a zahraniční obchod se prudce propadá. Po světové ekonomické krizi se stejně jako u jiných zemí opět posiluje podíl zahraničního obchodu.

Ekonomický stav země mezi roky 2011 a 2013 je obdobím stabilizace a pro následující období mezi 2013 až 2016 je stabilní klesající trend v ukazatelích zahraničního obchodu. K nejvýznamnějšímu poklesu došlo v roce 2015, kdy obrat zahraničního obchodu poklesl o 32,9 %, vývoz pak o 31,0 %.⁴⁵ Nejvyšší hodnoty dosahuje zahraniční obchod Ruské federace v roce 2018, konkrétně se jednalo 688,2 milionu USD.

V současné době se Ruská federace aktivně zapojuje do mezinárodních obchodních vztahů, což potvrzuje její zapojení do mnohých mezinárodních organizací. Ruská ekonomika je zranitelná vůči holandské nemoci,⁴⁶ což je označením pro paradox, kdy zisky

⁴¹ *BusinessInfo.cz: Váš zdroj ověřených návodů a rad* [online]. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/rusko-souhrna-teritorialni-informace/2/>

⁴² МУНШИ, А.Ю., Л.Ю. АЛЕКСАНДРОВА а Ш.Мд. МУНШИ. РАЗВИТИЕ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ РЕГИОНОВ РОССИИ В НАЧАЛЕ ХХІ в. *Экономические науки* [online]. s. 6 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-vneshnei-torgovli-regionov-rossii-v-nachale-xxi-v/viewer>

⁴³ МУНШИ, А.Ю., Л.Ю. АЛЕКСАНДРОВА а Ш.Мд. МУНШИ. РАЗВИТИЕ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ РЕГИОНОВ РОССИИ В НАЧАЛЕ ХХІ в. *Экономические науки* [online]. s. 6 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-vneshnei-torgovli-regionov-rossii-v-nachale-xxi-v/viewer>

⁴⁴ *BusinessInfo.cz: Váš zdroj ověřených návodů a rad* [online]. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/rusko-souhrna-teritorialni-informace/2/>

⁴⁵ МУНШИ, А.Ю., Л.Ю. АЛЕКСАНДРОВА а Ш.Мд. МУНШИ. РАЗВИТИЕ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ РЕГИОНОВ РОССИИ В НАЧАЛЕ ХХІ в. *Экономические науки* [online]. s. 6 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-vneshnei-torgovli-regionov-rossii-v-nachale-xxi-v/viewer>

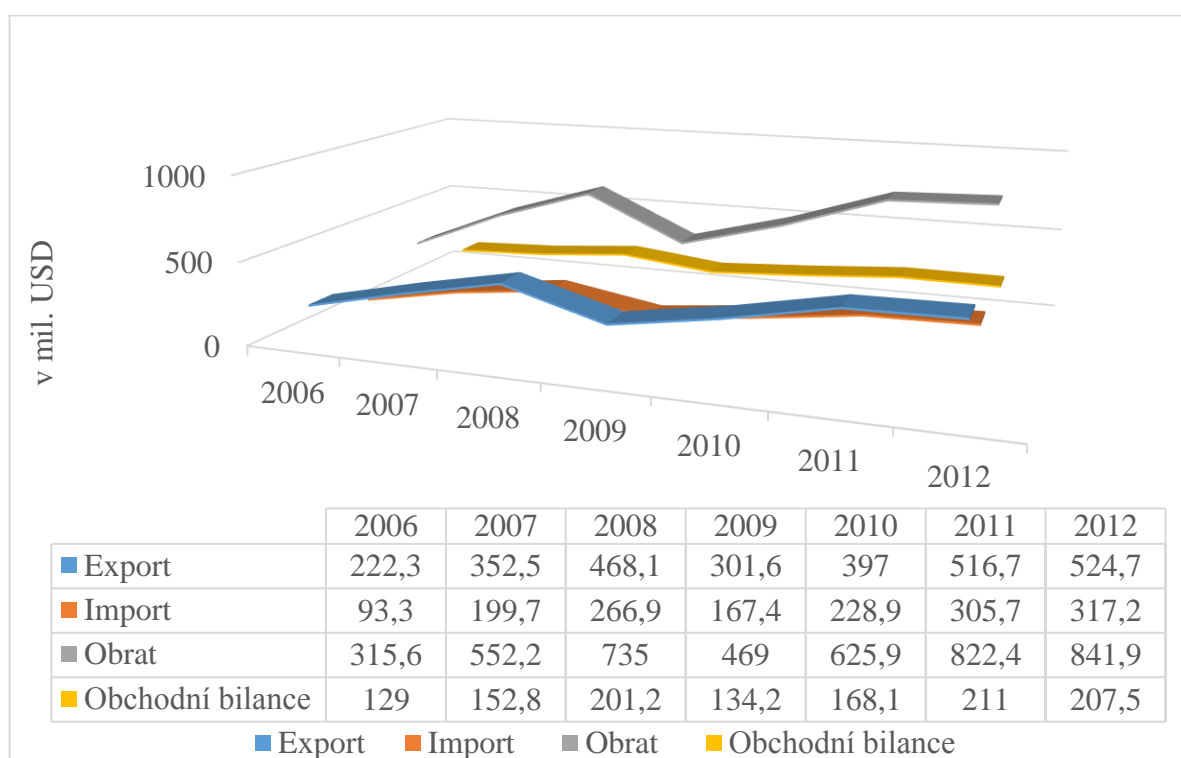
⁴⁶ NAUMENKO, Roman. Тенденции развития внешней торговли России в условиях глобальной нестабильности. Researchgate [online]. V.I. Vernadsky Crimean Federal University, 2018 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/334051939_Tendencii_razvitiia_vnesnej_torgovli_Rossii_v_usloviah_globalnoj_nestabilnosti

z vývozu přírodních zdrojů vedou ke snížení životní úrovně a k znehodnocení měny.⁴⁷ Na Ruskou federaci nepůsobí pouze ekonomické šoky, ale také je na ni vyvíjen zahraničněpolitický tlak, který představují především ekonomické sankce, které mají nepochybně negativní dopad na stát.⁴⁸

3.3. Struktura zahraničního obchodu Ruské federace

Strukturu zahraničního obchodu Ruské federace je v následující kapitole představena pomocí grafů.

Graf č. 4: Zahraniční obchod Ruské federace 2006–2012

Vlastní zpracování, data z: Внешняя Торговля России⁴⁹

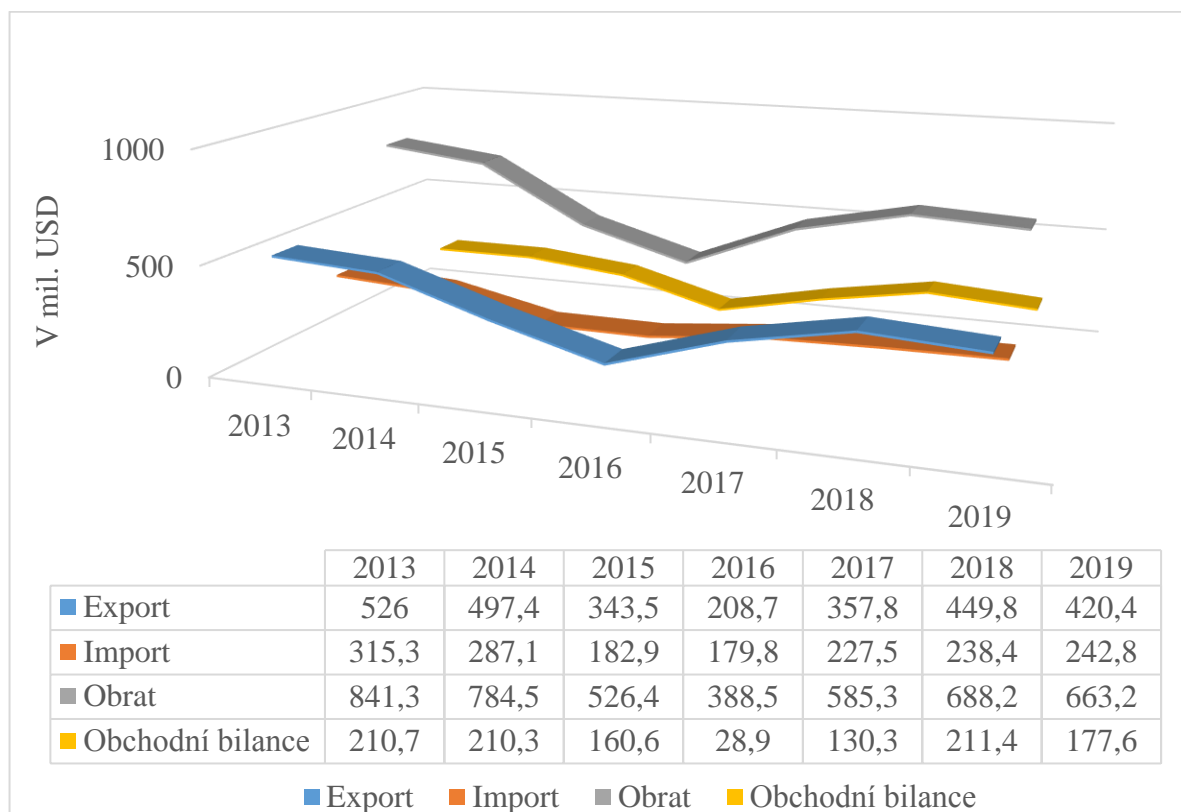
⁴⁷ IvoToman [online]. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: <https://www.ivotoman.cz/zpravodaje/detail/25?rok=2010>

⁴⁸ NAUMENKO, Roman. Тенденции развития внешней торговли России в условиях глобальной нестабильности. Researchgate [online]. V.I. Vernadsky Crimean Federal University, 2018 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/334051939_Tendencii_razvitiya_vnesnej_torgovli_Rossii_v_usloviah_globalnoj_nestabilnosti

⁴⁹ Внешняя Торговля России, Статистика внешней торговли России [online], [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://russian-trade.com/>

Z výše vypracovaného Grafu č.4 je možné sledovat vývoj zahraničního obchodu Ruské federace od roku 2006 do roku 2012. Podle obchodní bilance je během sledovaných let zřejmé, že měla kolísavou tendenci.

Graf č. 5: Zahraniční obchod Ruské federace 2013–2019

Vlastní zpracování, data z: Внешняя Торговля России⁵⁰

Graf 5 navazuje na předchozí a sleduje vývoj ruského zahraničního obchodu v následujících letech, a to od roku 2013 do roku 2019.

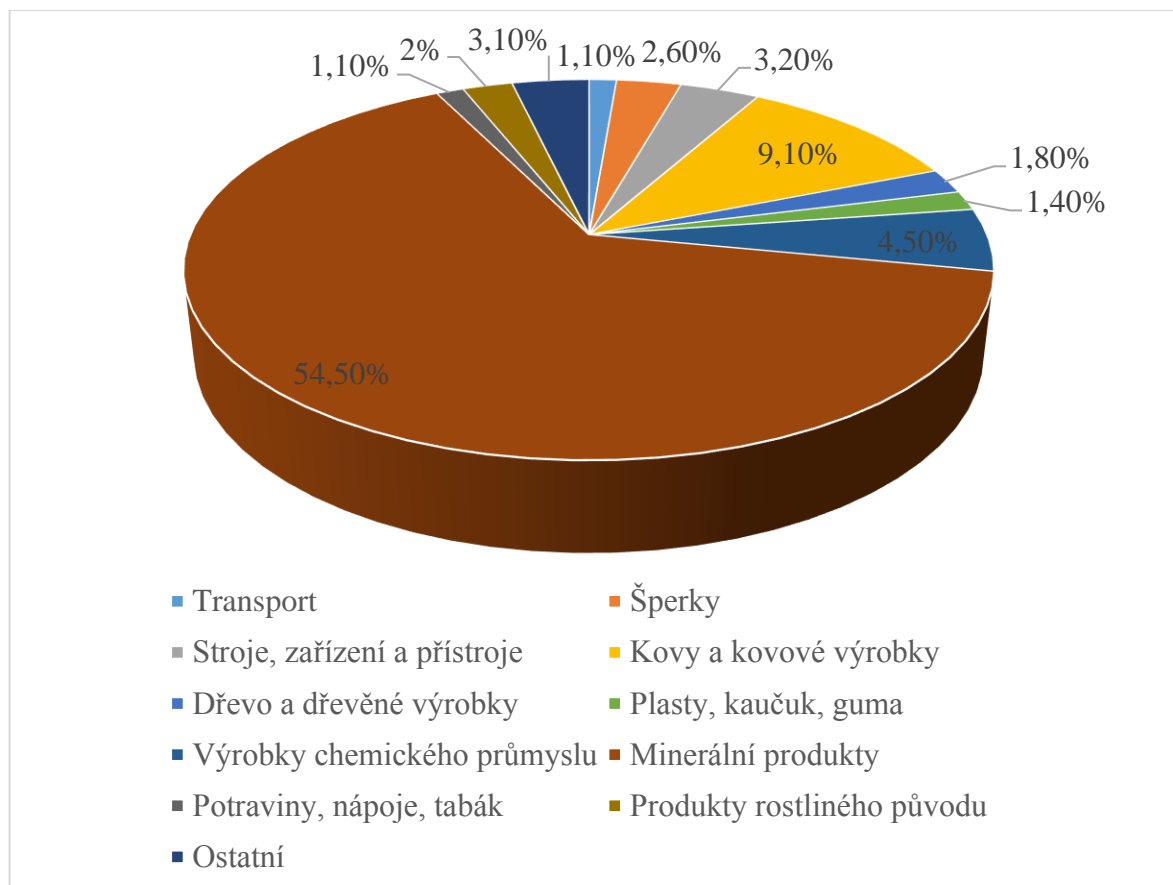
Obchodní bilance má stále kolísavý vývoj, ale je nutné zmínit rok 2016, kdy byla oproti jiným rokům výrazně nižší. Jednalo se konkrétně o sumu 28,9 milionů USD. Tak značný pokles měl dva důvody. První se týkal reakce na anexi Krymu a vojenské zásahy na Ukrajině, což mělo za následek zavedení mezinárodních ekonomických sankcí. Druhý důvod byl ten, že se ekonomika Ruské federace nacházela v recesi, klesaly akcie na moskevské burze, klesaly ceny ropy a ruský rubl výrazně poklesl oproti hlavním světovým měnám.

⁵⁰ Внешняя Торговля России, *Статистика внешней торговли России* [online], [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://russian-trade.com/>

3.4. Komoditní struktura zahraničního obchodu Ruské federace

Následující graf zobrazuje komoditní strukturu exportu Ruské federace do ostatních zemí od roku 2013 do roku 2019.

Graf č. 6: Export Ruské federace do ostatních zemí 2013–2019

Vlastní zpracování, data z: Ru-stat⁵¹

Z grafu č.6 jasně vyplývá, že největší podíl na ruském exportu mají minerální produkty, a to převážně palivo-energetické suroviny, jako jsou ropa a zemní plyn, na které je Rusko velmi bohatou zemí. Tyto komodity jsou nejvíce vyváženy do Norska a Číny.

Další významnou položkou zaujímající druhé místo co do množství jejího vývozu je oblast hutnické produkce, konkrétně litin, slitin a výrobků z nich. Zde je možné uvést ruskou společnost VSMPO-AVISMA Corporation, která produkuje výrobky z titanu, které

⁵¹ Ru-stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам [online]. 29.4.2015 [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2019/RU/export/world>

dodává leteckým společnostem jako jsou evropští výrobci letadel Airbus. Je rovněž druhým největším dodavatelem pro americké firmy Boeing.⁵²

Třetí místo v oblasti vývozu zaujímají výrobky pocházející z chemického průmyslu. Zde se konkrétně jedná především o hnojiva, produkty anorganické chemie, organické chemické sloučeniny či farmaceutika, ale i mnoho dalších.

Neopomenutelnou položkou je také oblast strojů a přístrojů, která sice zaujímá v exportu pomyslné čtvrté místo, ale v letech 2013–2018 činil výnos pouze za export činil 78,2 mil. USD.⁵³ Stroje a přístroje jsou Ruskou federací vyváženy především do Kazachstánu, Číny, Běloruska, Ukrajiny, Indie, Německa, Spojených států amerických, Uzbekistánu a dalších.

V této oblasti se jedná především o vývoz průmyslových zařízení. Například „Uralmaš“ je ruskou strojírenskou společností vyrábějící stroje pro těžební a hutní podniky.⁵⁴

Dalšími komoditami, které jsou do ostatních zemích vyváženy z Ruské federace jsou například ledoborce, vrtné plošiny, multifunkční jeřábové čluny či remorkéry. Ty jsou využívány jak pro civilní, tak vojenské účely.

V posledních letech na sebe ze strany zahraniční poptávky poutají pozornost ruská letadla na krátké vzdálenosti Suchoj Superjet-100, které vyrábí společnost United Corporation.

Dalším významným vývozcem je společnost Power Machines (Силовые машины), která se zabývá převážně výrobou zařízení pro tepelné, hydraulické a jaderné elektrárny. Jimi vyrobené turbíny dodávají do Vietnamu, Egypta, Srbska, Íránu a dalších 53 zemí světa.

3.5. Nejvýznamnější zahraniční obchodní partneři Ruské federace v letech 2013 až 2018

Ruská federace nejvíce obchoduje s Čínou, kdy jejich vzájemný obrat za export a import činil za posledních šest let v průměru 83,25 miliard USD.

⁵² Газета.ру: «Умный» экспорт: Что экспортирует Россия помимо нефти и газа. [online]. 29.4.2015 [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: https://www.gazeta.ru/eksport/2015/04/29_a_6684649.shtml

⁵³ Газета.ру: «Умный» экспорт: Что экспортирует Россия помимо нефти и газа [online]. 29.4.2015 [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: https://www.gazeta.ru/eksport/2015/04/29_a_6684649.shtml

⁵⁴ Газета.ру: «Умный» экспорт: Что экспортирует Россия помимо нефти и газа. [online]. 29.4.2015 [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: https://www.gazeta.ru/eksport/2015/04/29_a_6684649.shtml

U vzájemného obchodu mezi Ruskou federací a Čínou převyšuje import z Číny nad exportem do ní. Průměrný hodnota exportu během let 2013 až 2018 činila 37 miliard USD za rok, naopak importu 46,15 miliard.⁵⁵

Do Číny se nejvíce vyvážely minerální produkty, ve kterých dominovala z 95,5% ropa a ropné produkty, a také dřevo, dřevěné výrobky a dřevěné uhlí. U importu do Ruské federace z Číny převládaly stroje a přístroje, konkrétně elektrické stroje a zařízení, zvuková zařízení, televize, jaderné reaktory, kotle a mechanická zařízení. Druhou nejvíce dováženou položkou je textil.⁵⁶

Druhou zemí, se kterou Ruská federace nejvíce obchoduje, je Německo. Vzájemný obrat během let 2013 až 2018 činil 340,8 miliard. Oproti Číně je však do Německa více vyváženo, než z Německa dováženo.⁵⁷

V oblasti exportu se do Německa z Ruské federace ve značné míře vyvážely především minerální produkty, a to v 99 % ropa a ropné produkty a také produkty spadající do skryté sekce. Co do importu, který za dané období činil 160,3 miliard USD, byly nejvíce do Ruské federace dováženy stroje, zařízení, přístroje (34 %), produkty chemického průmyslu (18 %) a také transport (16,9 %).⁵⁸

Dalším zahraničním obchodním partnerem Ruské federace je Holandsko, jejichž společný obrat činil 312 miliard USD. Co se týče obchodních vztahů Ruské federace s Holandskem, lze říci, že v každém roce velmi výrazně převyšuje ruský vývoz nad dovozem. Export z Ruské federace během daných let činil 287,2 miliardy USD a import pouhých 24,8 miliard USD.⁵⁹

⁵⁵ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам. Товарооборот России и Китая «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/CN>*

⁵⁶ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам. Товарооборот России и Китая «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/CN>*

⁵⁷ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам. Товарооборот России и Германии, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/DE>*

⁵⁸ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам. Товарооборот России и Германии, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/DE>*

⁵⁹ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам. Товарооборот России и Нидерланд, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/NL>*

Holandsko nejvíce poptává minerální produkty, a to v 82,8 %. Konkrétně se jedná o ropu a ropné produkty, a dále také v menší míře o kovy a produkty z nich. Naopak jsou do Ruska z Holandska nejvíce dováženy stroje a přístroje, produkty chemického průmyslu, produkty z oblasti transportu, nápoje a tabák, produkty živočišného a rostlinného původu.⁶⁰

Čtvrtým největším zahraničním partnerem Ruské federace je na pomyslném žebříčku Itálie, se kterou obrat mezi roky 2013 až 2018 činil 202,4 miliard USD, avšak vždy výrazně převyšoval ruský export nad importem, a to s rozdílem 74,4 miliardy USD.⁶¹

Dovoz do Ruské federace z Itálie činil 64 miliard USD. Jednalo se především o stroje, zařízení a přístroje, ale také produkty chemického průmyslu. V oblasti strojů se jednalo především o jaderné reaktory, kotle a mechanická zařízení, v oblasti chemických produktů o farmaceutické výrobky a o éterické oleje, parfémů, kosmetické a toaletní výrobky. Vývoz z Ruské federace do Itálie čítal za dané období 138,4 miliard USD. Exportovány byly především minerální produkty, z nichž 99,9 % tvořilo o ropu a ropné produkty, dále také produkty skrytého sektoru a kovy.⁶²

Další zemí v pořadí s největším obratem, který za roky 2013 až 2018 činil 180,5 miliard USD, je Bělorusko. Zde ze strany Ruské federace převyšoval v každém roce export nad importem.⁶³

Vývoz do Běloruska za dané období činil 110,5 miliard USD a jednalo se především o minerální produkty, konkrétně o naftu a produkty z ní, a v malé míře pak o soli, síru, kámen, cement a omítky. Druhou nejvíce vyváženou položkou byl skrytý sektor. V dovozu z Běloruska do Ruské federace se nejvíce jednalo o živočišné produkty, stroje a přístroje a transport. Celková hodnota dovozu v daném období činila 70 miliard USD.⁶⁴

⁶⁰ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам. Товарооборот России и Нидерланд, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/NL>*

⁶¹ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Италии, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/IT>*

⁶² *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Италии, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/IT>*

⁶³ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Беларуси, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/BY>*

⁶⁴ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Беларуси, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/BY>*

Šestým zahraničním obchodním partnerem Ruské federace je Turecko, jejich obrat za dané období činil 150,8 miliard USD a jako u mnoha jiných zemí i v tomto obchodním vztahu převažuje ruský vývoz.

Export Ruské federace do Turecka činil 123,1 miliard USD a jednalo se především o export skrytého sektoru a o minerální produkty. Import z Turecka do Ruské federace v daném období činil 27,7 miliard USD. Nejvíce byly dováženy produkty živočišné výroby a produkty z oblasti strojů a přístrojů.⁶⁵

Dalším zahraničním obchodním partnerem na pomyslném žebříčku jsou Spojené státy americké, jejich vzájemný obrat činil 145,4 miliardy USD. Co se týče vzájemného obchodu Ruské federace a Spojených států amerických, lze říci, že se jedná o jednu z mála zemí, kde ruský import v každém ze sledovaných let převyšuje export. Tuto téměř raritní situaci lze vysledovat mimo USA také v obchodování Ruské federace s Čínou.

Celkový vývoz z Ruské federace do USA činil 63,3 miliardy USD a hlavní objektem poptávky byly minerální produkty a kovy. Dovoz z USA v daném období činil 82,1 miliardy USD a jednalo se především o skrytý sektor, stroje a přístroje, transport, a výroby chemického průmyslu.⁶⁶

V pořadí dalším obchodním partnerem Ruské federace je Japonsko. Jejich obrat činil 140,5 miliard USD, a podobně jako u jiných obchodních partnerů převyšoval ruský export nad importem.

Do Japonska z Ruské federace byly nejvíce vyváženy minerální produkty, které představovaly 82,4 % celkového vývozu z Ruské federace v hodnotě 70,9 miliard USD. Druhým nejvíce vyváženým produktem byly kovy a kovové výrobky. Ruský import z Japonska činil 54,4 miliardy USD a jednalo se převážně o produkty z oblasti transportu, konkrétně prostředky pozemní dopravy a z oblasti strojů.⁶⁷

⁶⁵ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Турции, «Все товары» «2013 - 2018»*, [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/TR>

⁶⁶ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и США, «Все товары» «2013 - 2018»*, [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/US>

⁶⁷ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Японии, «Все товары» «2013 - 2018»*, [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/JP>

Devátým nejvýznamnějším obchodním partnerem Ruské federace je Jižní Korea, mezi nimiž celkový obrat během let 2013 až 2018 činil 129,6 miliard USD. Zde lze říci, že v každém roce výrazně převyšoval ruský export nad importem z Jižní Koreje.

Výraznou část exportu z Ruské federace představovaly minerální produkty, v první řadě ropa a produkty z ní. Ve sledovaném období se jednalo až 79,8 % celkového vývozu a jejich finanční hodnota činila 69,2 miliardy USD. V menší míře se do Jižní Koreje také vyvážely produkty živočišného původu a kovy. Import za dané období činil 42,9 miliard USD. Z Jižní Koreje se nejvíce dovážely stroje a přístroje jako jsou jaderné reaktory, kotle, mechanická zařízení, elektrické stroje, zvuková zařízení a televizní zařízení. Druhou nejvíce dováženou položkou je transport, jmenovitě prostředky pozemní dopravy.⁶⁸

Desátou zemí, se kterou Ruská federace nejvíce obchoduje je Ukrajina. Vzájemný obrat Ruské federace a Ukrajiny činil 120,3 miliardy USD. Není neobvyklé, že i v tomto případě byl vždy výrazně vyšší ruský export.

Ruská federace do Ukrajiny nejvíce vyvážela minerální produkty a také skrytý sektor. Finanční hodnota exportu v daném období byla 73,9 miliardy USD. Ukrajinský export činil 46,4 miliardy USD a jednalo se především o kovy a výrobky z nich, také stroje a přístroje, produkty chemického průmyslu a produkty oblasti transportu.⁶⁹

⁶⁸ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Южной Кореи, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/KR>*

⁶⁹ *Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Украины, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/UA>*

Tabulka č. 3: Nejvýznamnější obchodní partneři Ruské federace v letech 2013–2018

Pořadí	Země	Obrat (v mld. USD)	Ruský export (v mld. USD)	Ruský import (v mld. USD)
1	Čína	499,5	222,6	276,9
2	Německo	340,8	180,5	160,3
3	Holandsko	312	287,2	24,8
4	Itálie	202,4	138,4	64
5	Bělorusko	180,5	110,5	70
6	Turecko	150,8	123,1	27,7
7	USA	145,4	63,3	82,1
8	Japonsko	140,5	70,9	54,4
9	Jižní Korea	129,6	69,2	42,9
10	Ukrajina	120,3	73,9	46,4

Tabulka vlastní zpracování, data z: Ru-stat⁷⁰

Dalšími zahraničními partnery, se kterými měla Ruská federace vysoké obraty, jsou například Polsko, se kterým obrat činil 115,9 miliardy USD, Kazachstán s obratem 109,9 miliardy USD, Francie s obratem 97,5 miliard USD či Anglie s obratem 91,8 miliard USD a mnoho dalších.⁷¹

⁷⁰ Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/world>

⁷¹ Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/world>

4. Obchodní vztahy Ruské federace a České republiky

Čtvrtá kapitola objasňuje vztahy mezi Ruskou federací a Českou republikou v oblasti mezinárodního obchodu.

Zaměřuje se na jejich vývoj od roku 1993 včetně řešení ruského dluhu vůči České republice. Dále se zabývá konkrétními daty v rámci vzájemné obchodní výměny mezi Ruskem a Českou republikou a v neposlední řadě pojednává o komoditní struktuře v rámci tohoto obchodního vztahu.

Následující kapitola má pomoci objasnit vzájemné motivy mezinárodního obchodu mezi těmito dvěma zeměmi a jejich postupný vývoj.

4.1. Vývoj zahraničního obchodu Ruské federace a České republiky

Po vzniku samostatné České republiky nastala doba odcizování s Ruskou federací jak ve vztazích obchodních, tak i politických. Česká republika ztrácela zájem o obchod s Ruskem a orientovala se spíše na západní trhy. Ruská federace naopak nesympatizovala s rozšířením Severoatlantické aliance. Například v roce 1984 činil podíl z celkového československého exportu do SSSR 64 %, v roce 1994, nyní už pouze českého exportu, 4 % a na přelomu tisíciletí se jednalo pouze o necelá 2 %. V případě ruského exportu do České republiky panoval obdobný trend, avšak mírnější, a to díky závislosti České republiky na dovozu ruských nerostných surovin, kterými jsou ropa a zemní plyn. Tomuto vývoji také přispěla například měnová krize v České republice v roce 1997 a také Ruská finanční krize v roce 1998, která měla za následek vyhlášení bankrotu ruského státu. Dalším problémem byl také dluh Ruské federace vůči České republice, který v roce 2000 činil 3,7 miliardy USD.⁷²

Tendence ochlazování vztahů Ruské federace se západními státy se projevila v roce 2006, mimo jiné i v rusko-českých zahraničně-politických vztahů. Rusko přestalo být zahrnováno do oficiálních dokumentů české zahraniční politiky nebo bylo zahrnuto pouze okrajově, naopak Ruská federace v rozsáhlém dokumentu o koncepci zahraniční politiky

⁷² BARANOVA A., BELJAJEV A., FOZIKOŠ A., et al. *Česko-ruské obchodně-ekonomické vztahy: Rossijsko-češskije trgovno-ekonomičeskije otnošenija*. Praha: PR-Aspekt International, 2014. s. 222. ISBN 978-80-904339-8-4.

podepsaným prezidentem Vladimírem Putinem 12.2.2013 nezmiňuje Českou republiku vůbec.⁷³

Paradoxně v letech 2006 až 2008, kdy docházelo k ochlazení politických vztahů, docházelo naopak k rozvoji v oblasti vztahů obchodních. V letech 2004 až 2008 se objem českého exportu do Ruské federace zvýšil téměř čtyřikrát a ruský export do České republiky třikrát. V této době bylo podepsáno několik oficiálních dokumentů v rámci hospodářské spolupráce. Jednalo se například o protokol ke smlouvě o zamezení dvojího zdanění. V této době se Česká republika řadila mezi největší zahraniční investory působící na ruském trhu. Postupem času se politická situace nelepšila. Dokonce ke konci první dekády 21. století v oblasti zahraničního obchodu začalo vznikat napětí.⁷⁴

Před českými volbami v roce 2010 a i po nich se vztahy mezi Ruskem a Českou republikou začaly zlepšovat. V prosinci roku 2011, kdy byl tehdejší ruský prezident na druhé návštěvě u svého českého protějšku Václava Klause, byly podepsány kontrakty za přibližně 2,15 miliardy EUR, také byla podepsána deklaráce, podle které se Česká republika stala oficiálním partnerem v modernizaci ruské ekonomiky. Tato doba je označována za průlomovou pro hospodářskou spolupráci obou zemí.⁷⁵

V letech 2014 až 2015 se ruská ekonomika nacházela v recesi, a to z důvodu poklesu cen ropy až o 45 % a také kvůli sankcím, díky kterým byl Rusku zamezen přístup na světové finanční trhy. I přes výše zmíněné problémy ruské ekonomiky nadále Ruská federace zůstávala pro Českou republiku jedním z jejích nejdůležitějších obchodních partnerů, jelikož u českých firem přetrvává zájem o ruské teritorium.⁷⁶

V roce 2018 byla Ruská federace pro Českou republiku jedenáctým nejvýznamnějším obchodním partnerem. Během let 2013 až 2018 se však Ruská federace nachází v průměru na dvanáctém místě nejvýznamnějších zahraničních obchodních partnerů pro Českou republiku.

⁷³ BARANOVA, A., BELJAJEV A., FOZIKOŠ A., et al. Česko-ruské obchodně-ekonomické vztahy: Rossijsko-češskije torgovo-ekonomičeskije otnošenija. Praha: PR-Aspekt International, 2014. s 221. ISBN 978-80-904339-8-4.

⁷⁴ BARANOVA, A., BELJAJEV A., FOZIKOŠ A., et al. Česko-ruské obchodně-ekonomické vztahy: Rossijsko-češskije torgovo-ekonomičeskije otnošenija. Praha: PR-Aspekt International, 2014. s 223, ISBN 978-80-904339-8-4.

⁷⁵ BARANOVA, A., BELJAJEV A., FOZIKOŠ A., et al. Česko-ruské obchodně-ekonomické vztahy: Rossijsko-češskije torgovo-ekonomičeskije otnošenija. Praha: PR-Aspekt International, 2014. s 225. ISBN 978-80-904339-8-4.

⁷⁶ *Wikipedia: Ruská finanční krize (2014)*. [online]. 2020 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Rusk%C3%A1_finan%C4%8Dn%C3%AD_krize_\(2014\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Rusk%C3%A1_finan%C4%8Dn%C3%AD_krize_(2014))

4.1.1. Vývoj řešení dluhu Ruské federace vůči České republice

Problematika dluhu byla příčinou zhoršení vzájemných vztahů mezi Českou republikou a Ruskou federací.

Dluh vytvořený bývalým Sovětským svazem a Ruskem vůči České republice v roce 2001 činil 3,51 miliard USD. Dluh zapříčinily pohledávky tehdejší Československé federativní republiky vzniklé koncem 80. a začátkem 90. let ze vzájemného obchodu se zbožím.⁷⁷

V rámci vypořádání dluhu byla v červnu 1994 podepsána dohoda mezi vládami obou zemí. Podle dané dohody byly pohledávky České republiky restrukturalizovány a realizace splátek byla stanovena na období 1996–2003, a to formou dodávek zboží a také v hotovosti včetně úroků. Dále byl také podepsán Dodatek č.2 k restrukturalizační dohodě a postupní smlouva mezi ministerstvem financí a vybranou českou společností. V říjnu 2001 na základě daného dokumentu bylo zahájeno uvolnění dluhu v hodnotě 2,5 miliard USD. Deblokace pohledávek, kdy obě smluvní strany splnily závazky stanovené ve smlouvě, byla v lednu 2002 úspěšně ukončena. Koncem roku 2003 byl ruskou stranou navržen systém předčasného splacení 3,24 miliard USD státní pohledávky a 275 milionů USD podnikových pohledávek zbývajících dluhu. Jednalo se o to, že dluh bude uhrazen dodávkami elektrické energie, která bude použita k dalšímu prodeji v letech 2004-2006. Dohoda také obsahovala dodávky ruské speciální techniky pro české ministerstvo obrany a dodávky palivových článků pro české jaderné elektrárny. Konečným dokumentem byl Dodatek č.4 k původní dohodě z roku 1994, ve kterém bylo stanoveno, že se Ruská federace zavazuje k předčasnému splacení celého svého dluhu vůči České republice, konkrétně do konce roku 2006.⁷⁸

Problematika ruského dluhu byla úspěšně uzavřena v souladu s Dodatky č. 3 a č. 4. Rusko uhradilo dluh dodávkami komodit, jako jsou elektrické energie, palivové články pro atomové elektrárny, vrtulníky pro potřeby armády, elektronické součástky.⁷⁹

⁷⁷ BARANOVA, A, BELJAJEV A., FOZIKOŠ A., et al. Česko-ruské obchodně-ekonomické vztahy: Rossijsko-češskije trgovno-ekonomičeskije otnošenija. Praha: PR-Aspekt International, 2014. s. 235. ISBN 978-80-904339-8-4.

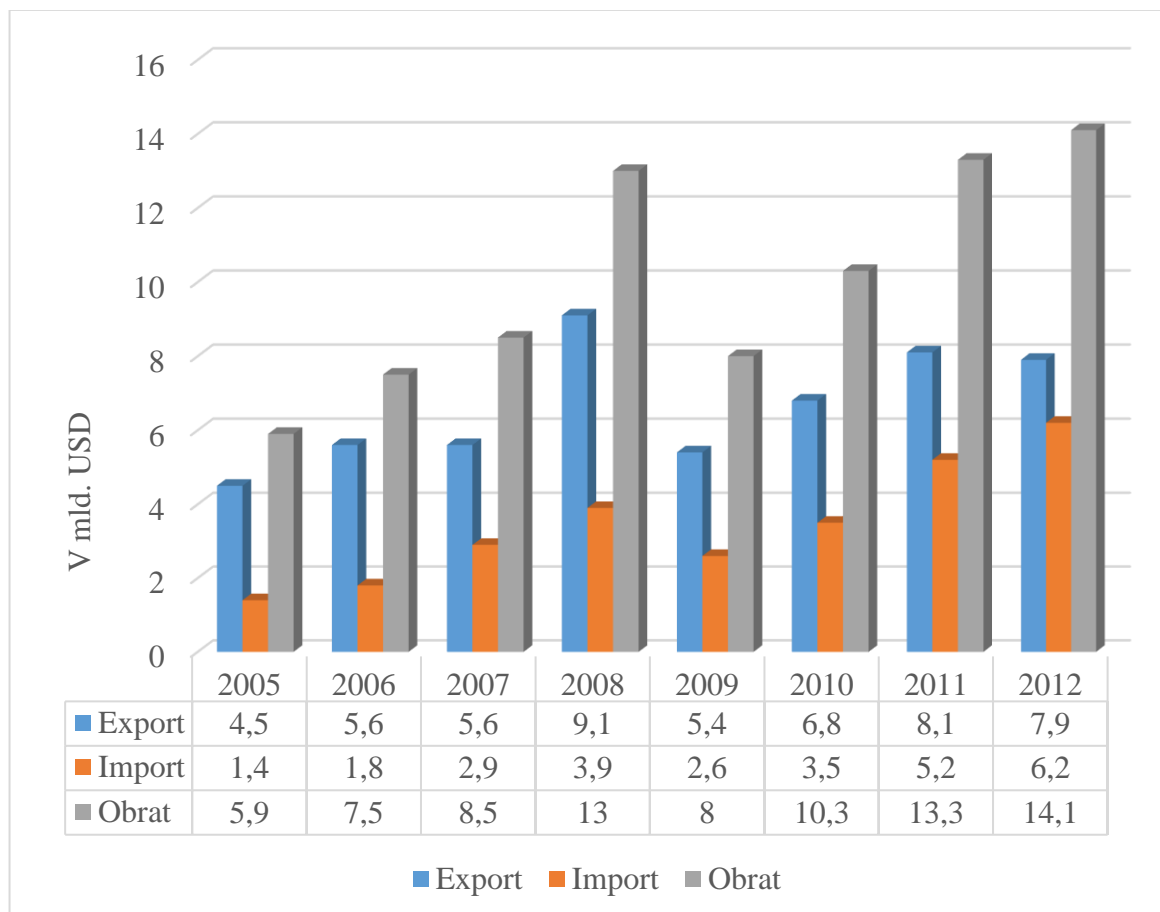
⁷⁸ BARANOVA, A, BELJAJEV A., FOZIKOŠ A., et al. Česko-ruské obchodně-ekonomické vztahy: Rossijsko-češskije trgovno-ekonomičeskije otnošenija. Praha: PR-Aspekt International, 2014. s. 235. ISBN 978-80-904339-8-4.

⁷⁹ BARANOVA, A, BELJAJEV A., FOZIKOŠ A., et al. Česko-ruské obchodně-ekonomické vztahy: Rossijsko-češskije trgovno-ekonomičeskije otnošenija. Praha: PR-Aspekt International, 2014. s. 235. ISBN 978-80-904339-8-4.

4.3. Zahraniční obchod mezi Českou republikou a Ruskou federací

Následující podkapitola je svým obsahem zaměřena na zahraniční obchod mezi Českou republikou a Ruskou federací.

Graf č. 7: Export z Ruské federace do České republiky; Import do Ruské federace z České republiky.

Graf vlastního zpracování, data z: Ru-stat⁸⁰

Rozbor vývoje zahraničního obchodu mezi Českou republikou a Ruskou federací uvádím za pomoci Grafu 7. V němž je zachycen vývoj mezi lety 2005 až 2012.

Obecně lze říci, že obchodní vztahy mezi Českou republikou a Ruskou federací se staly dynamičtějšími, zvláště díky českému exportu. Zvyšování českého vývozu přispělo k rozvoji ruské ekonomiky a díky vyšší poptávce po vyspělé strojírenské produkci, bylo

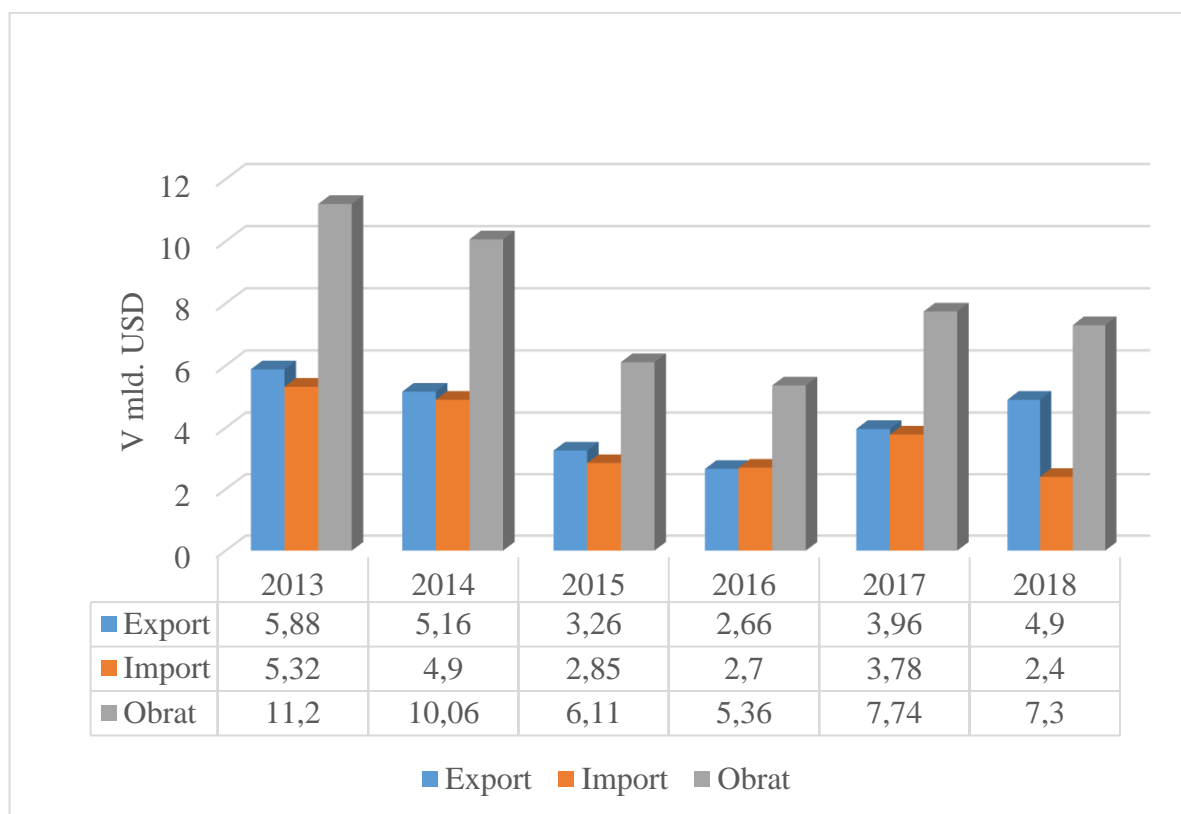
⁸⁰ Ru-stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Чехии [online], [cit. 2020-11-09]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2019/RU/trade/CZ>

dosaženo technologické modernizace v mnohých průmyslových základnách v Ruské federaci.⁸¹

I přes veškerou snahu obou zemí došlo v roce 2009 došlo k propadu rusko-českého obratu zahraničního obchodu, a to o více jak 40 %. Po finanční krizi došlo k oživení zahraničního obchodu mezi Českou republikou a Ruskou federací. Například v roce 2012 došlo ke zvýšení obratu o 17,1 % oproti předchozímu roku.⁸²

Ruská federace se snažila o upevnění postavení České republiky jako jednoho ze svých nevýznamnějších obchodních partnerů. V 2012 byla na sedmém místě.

Graf č. 8: Export z Ruské federace do České republiky; Import do Ruské federace z České republiky.

Graf, vlastní zpracování, zdroj: Ru-stat⁸³

⁸¹ BARANOVA A., BELJAJEV A., FOZIKOŠ A., et al. *Česko-ruské obchodně-ekonomické vztahy: Rossijsko-českijje trgovno-ekonomičeskije otnošenija*. Praha: PR-Aspekt International, 2014, s 253

⁸² BARANOVA, Aleksandra, Andrej BELJAJEV, Andrej FOZIKOŠ, et al. *Česko-ruské obchodně-ekonomické vztahy: Rossijsko-českijje trgovno-ekonomičeskije otnošenija*. Praha: PR-Aspekt International, 2014. s. 253.

⁸³ Ru-stat: *Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Чехии* [online], [cit. 2020-11-09]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2019/RU/trade/CZ>

Podle dat z Grafu č. 8 lze říci, že až na výjimku v roce 2016 převyšoval export nad importem z Ruské federace a do ní. Nejvyšší obrat byl dosažen v roce 2013, nejnižší v roce 2016.

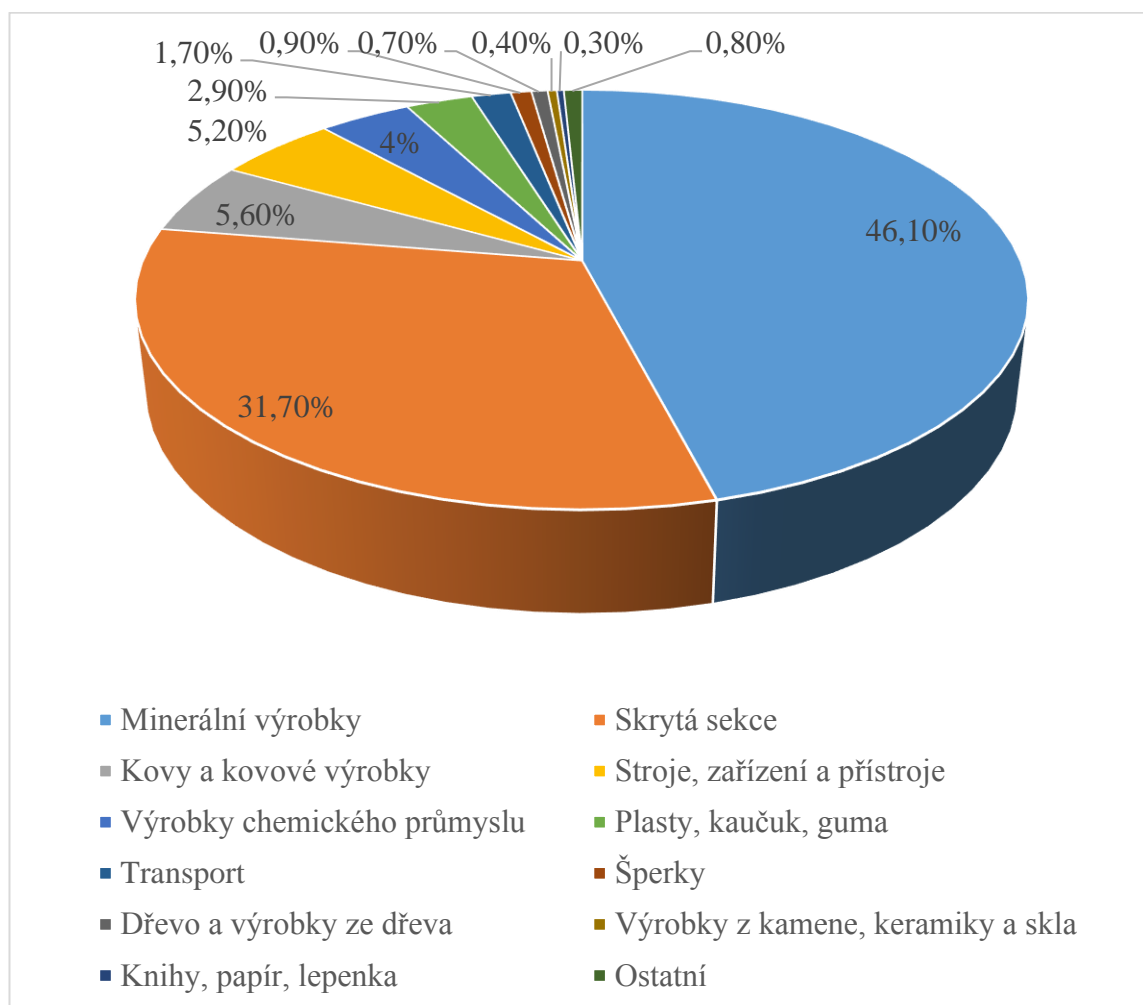
Co se týče obchodní bilance pro Ruskou federaci byl nejlepším rokem s největším výtěžkem v rámci zahraničního obchodu rok 2018, kdy obdržená hodnota pro Rusko byla 2,5 miliardy USD. Z toho vyplývá, že tento rok byl tím nejméně výtěžným pro Českou republiku a její ztráta tudíž byla -2,5 miliardy USD. Rok 2016 byl z pohledu obchodní bilance ve sledovaném období tím nejvýnosnějším pro Českou republiku. Suma získaná ze zahraničního obchodu s Ruskou federací překročila čtyři sta tisíc dolarů, a tedy tato částka ve stejném roce byla ztrátovou pro Rusko.

Celkový obrat v během let 2013 až 2018 činil 48,8 miliard USD, export z Ruské federace do České republiky 25,8 miliard USD a její import z České republiky činil 23 miliard.

4.3. Komoditní struktura exportu z Ruské federace do České republiky 2013-2018

Export z Ruské federace do České republiky v daném období činil 25,8 miliard USD, nejvyšší sumy dosahoval v roce 2013, konkrétně 5,88 miliard USD a nejnižší v roce 2016, a to 2,66 miliardy USD.

Graf č. 9: Export z Ruské federace do České republiky 2013–2018

Vlastní zpracování, data z: Ru-stat⁸⁴

Podle výše vypracovaného Grafu č.9 je zřejmé, že z Ruské federace se do České republiky během sledovaných let vyvážely především produkty minerálního původu, jako je v první řadě ropa a ropné produkty. Tato oblast činila 46,1 % celkového dovozu do České republiky a její hodnota přesáhla 11,8 miliard USD.

Druhou nejvíce exportovanou oblastí, s podílem celkového exportu z Ruské federace do České republiky v daném období 31,7 % v částce 8,2 miliard USD, byla oblast skryté sekce.

⁸⁴ Ru-stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Чехии [online], [cit. 2020-11-09]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2019/RU/trade/CZ>

Skrytá sekce je složena z plateb zahraničních partnerů za služby, jako je letecká či námořní doprava, úroky z investic nebo také náklady na turisty, kteří navštěvují zemi. Jedná se tedy o položky vytvářející příjem v mezinárodním obchodě ale ne o samotný prodej zboží.

Třetí nejvíce exportovanou položkou byly kovy a výrobky z nich. V daném období představovaly 5,6 % ruského exportu do České republiky. Jednalo se především o černé kovy, olovo a výrobky z něj, hliník, měď a další.

Další nejvíce vyváženou oblastí byla oblast strojů, zařízení a přístrojů. Z 93 % se jednalo o jaderné reaktory, kotle, mechanická zařízení a jejich části a součásti a 7 % představovaly elektrické stroje a zařízení, zvukové zařízení, televizní zařízení a jejich části. Objem exportu veškerých strojů, zařízení a přístrojů činil 1,35 miliard USD a jejich celková hmotnost byla 28,9 tisíc tun.

Česká republika u Ruské federace dále ve značné míře poptává produkty chemického průmyslu. V daném období export těchto produktů činil 1,03 miliardy USD. V 84 % se jednalo o produkty anorganické chemie a ve 12 % o organické chemické sloučeniny.

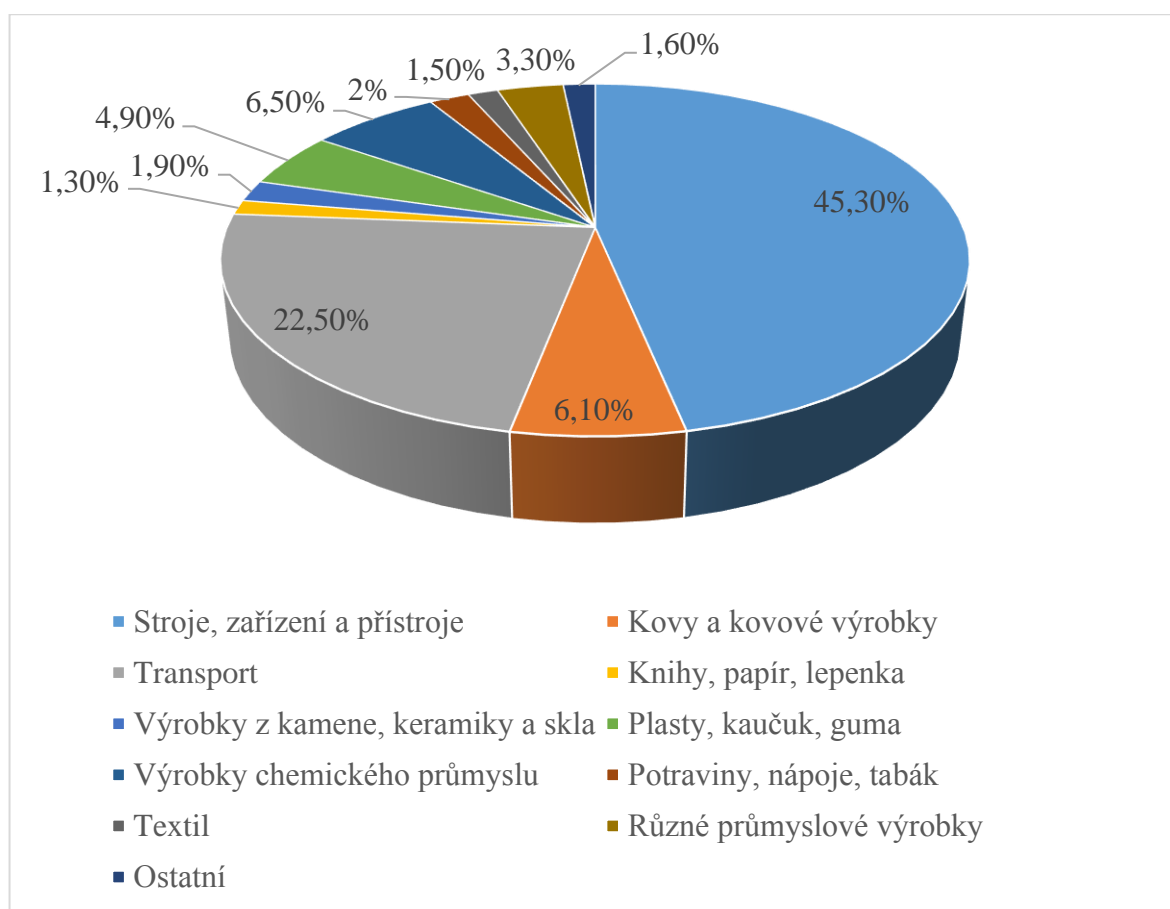
Dále byly v poměrně značné míře do České republiky z Ruské federace vyváženy plasty, transport, šperky a dřevo.

Do oblasti ostatní spadají komodity jako jsou různé průmyslové výrobky, tuky a oleje, potravinářské výrobky, tabák, hudební nástroje, hodinky, textil, rostlinné výrobky, živočišné produkty, obuv, klobouky a další. Tyto položky však zastupují jen velmi malé procento.

4.4. Komoditní struktura exportu z České republiky do Ruské federace v letech 2013 až 2018

Strukturu exportu z České republiky do Ruské federace ve sledovaném období zobrazuje níže uvedený Graf č.10. Objem tohoto exportu činil 23 miliardy USD, nejvyšší hodnoty dosáhl v roce 2013, a to 5,32 miliardy USD, a naopak nejnižší objem exportu dosahoval 2,7 miliardy USD v roce 2013.

Graf č. 10: Export z České republiky do Ruské federace

Vlastní zpracování, data z: Ru-stat⁸⁵

Z Grafu č. 10 lze vyčíst, že významnou položkou s největším procentem, a to 45,3 % v hodnotě přesahující než 10,4 miliardy USD, která je do Ruské federace dovážena z České republiky, jsou stroje, zařízení a přístroje.

⁸⁵ Ru-stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Чехии [online], [cit. 2020-11-09]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2019/RU/trade/CZ>

V rámci této oblasti nutno zmínit českou společnost Škoda Auto, která dlouhodobě spolupracuje s Ruskou společností GAZ Group, sídlící v Nižním Novgorodě. Automobily značky Škoda jsou těmi komoditami, které jsou nejvíce importovány do Ruské federace.⁸⁶

Druhou významnou oblastí je transport, a to převážně letecký. Česká letecká společnost České Aerolinie spolupracuje s Ruskou federací již od roku 1936 a od roku 2016 se k jejich spolupráci připojila také společnost Smart Wings, obě společnosti zajišťují okolo 46 letů z České republiky do Ruské federace během jednoho týdne.⁸⁷

Dále jsou z České republiky do Ruské federace nejvíce vyváženy produkty pocházející z chemického průmyslu, převážně se jedná o farmaceutické produkty, produkty anorganické chemie, mýdla, povrchově aktivní látky, čisticí prostředky, maziva, vosky, svíčky, pasty a jiné chemické výrobky.

Do Ruské federace jsou také ve vysoké míře vyváženy kovy a výrobky z nich, plasty, guma a kaučuk.

Do oblasti ostatní spadají komodity jako jsou šperky, módní doplňky, dřevo a výrobky z něj, živočišné a rostlinné produkty a minerální výrobky. Tyto produkty však v rámci dovozu zaujímají jen velmi malé procento, které nedosahuje ani jednoho procentního bodu.

⁸⁶*Businessinfo.cz: Rusko: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR* [online], 2019 [cit. 2020-11-11]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/rusko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/>

⁸⁷*Businessinfo.cz: Rusko: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR* [online], 2019 [cit. 2020-11-11]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/rusko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/>

5. Mezinárodní organizace podporující zahraniční obchod

Následující kapitola pojednává o mezinárodních organizacích, které svou existencí přispívají k hladkému chodu v rámci mezinárodní obchodní výměny.

Tato kapitola je rozdělena na dvě podkapitoly, a to z toho důvodu, že Česká republika je členem více mezinárodních organizací než Ruská federace. Lze usuzovat, že hlavní příčinou toho fenoménu je její členství v Evropské unii.

5.1. Společné členství České republiky a Ruské federace v mezinárodních organizacích podporujících zahraniční obchod

Česká republika i Ruská federace jsou členy několika mezinárodních organizací, které slouží k podpoře mezinárodního obchodu. Organizace, ve kterých je členem Česká republika a zároveň Ruská federace jsou:

- UNCITRAL – Komise pro mezinárodní právo
- WCO – Světové celní organizace
- WTO – Světová obchodní organizace
- UNIDROIT – Mezinárodního ústavu pro sjednocení soukromého práva
- UNCTAD – Konference o obchodu a rozvoji
- ICC Mezinárodní obchodní komory
- BIS – Banky pro mezinárodní platby
- Brettonwoodské instituce – IMF – Mezinárodního měnového fondu a Skupina Světové banky – WB

5.1.1. UNCITRAL – United Nations Commission on International Trade Law - Komise pro mezinárodní právo

Komise OSN pro mezinárodní právo byla založena v roce 1966 a její sídlo se nachází ve Vídni. V rámci organizace OSN je podřízeným orgánem Valného shromáždění.⁸⁸

⁸⁸ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s. 320. ISBN 978-80-247-4694-4.

Každých 6 let je do komise voleno 60 členů Valným shromážděním OSN na šestileté funkční období. Státy jsou v komisi zastoupeny různými geografickými oblastmi, právními a ekonomickými systémy.

Cílem UNCITRALu je harmonizovat a unifikovat národní právní předpisy, aby se minimalizovaly překážky volného obchodu, které mohou být zapříčiněny rozdílností právních předpisů jednotlivých států.⁸⁹

5.1.2. WCO – World Customs Organization – Světové celní organizace

Světová celní organizace je jedinou organizací kompetentní pro řešení metodických celních otázek. Organizace sídlí v Bruselu. V současné době má organizace 182 členských států, z nichž se ve třech čtvrtinách jedná o rozvojové země. WCO je postavena na principu zakazující diskriminaci ekonomicky slabších zemí, všechny členské státy jsou si rovny a mají stejné podmínky.⁹⁰

Vznik WCO probíhal v několika etapách. První myšlenka na vznik celní unie, v které by se odrážely principy GATT, vznikla v roce 1947, kdy vznikl Celní výbor a Ekonomický výbor. V roce 1952 se Celní výbor změnil na Radu pro celní spolupráci a Ekonomický výbor se začlenil do Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci (ta byla předchůdkyní OECD). Konečná transformace se uskutečnila v roce 1994, kdy se Rada pro celní spolupráci transformovala do mezinárodní organizace WCO.⁹¹

Cílem WCO je podporovat obchod. Organizace se snaží o sjednocení celních postupů, standardů a usnadňování pohybu zboží přes hranice. Podporuje obchod a přístup na trh také rozvojovým a méně rozvinutým zemím. Hlavní činností organizace je harmonizovat mezinárodní celní postupy, proto WCO vytvořila harmonizovaný systém popisu a číslování zboží, který je pravidelně aktualizován. Organizace stojí také za vznikem Celního datového modelu, díky němuž si mohou celnice jednoduše a rychle předávat informace.⁹²

⁸⁹ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s.320. ISBN 978-80-247-4694-4.

⁹⁰ World Customs Organization: *Organisation mondiale des douanes* [online]. [cit. 2020-02-12]. Dostupné z: <http://www.wcoomd.org/>

⁹¹ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s.317. ISBN 978-80-247-4694-4.

⁹² ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s.317. ISBN 978-80-247-4694-4.

WCO spravuje dohodu WTO o celním ohodnocení a do kompetencí WCO spadá také systém ATA, který řeší dočasné umístění zboží v celním území.⁹³

5.1.3. WTO – World Trade Organization – Světová obchodní organizace

Světová obchodní organizace WTO vznikla po podepsání dohody 15. dubna 1994 v Marrákeši, avšak svou oficiální činnost zahájila začátkem roku 1995. Vznik této mezinárodní organizace byl výsledkem objektivního procesu, při kterém státy začaly upřednostňovat vícestranné a mnohostranné obchodní dohody před dvoustranným obchodem. Díky vzniku WTO bylo také završeno dlouhodobé úsilí týkající se pozměnění a doplnění Všeobecné dohody o clech a obchodu – GATT v mezinárodní organizaci, které vznikly již po druhé světové válce. Současně byly přijaty výsledky tzv. Uruguayského kola, které probíhalo již od roku 1986 a bylo v pořadí osmým a posledním kolem jednání dohody GATT.^{94;95}

V současné době WTO sídlí v Ženevě a čítá 164 členů a dalších 22 zemí je v různé fázi jednání o svém přístupu k ní.⁹⁶

WTO je instituce zabývající se pravidly vzájemných obchodních vztahů mezi svými členskými státy. Úkolem WTO je podpora rozvoje mnohostranného mezinárodního obchodu v rámci světové ekonomiky, jelikož členské státy mají podíl na přibližně 90 % světového obchodu.⁹⁷

WTO byla vybudována na základě principů, které vznikly díky zformování pravidel obchodu a při jeho liberalizaci, které zahrnují:

- **zásady nediskriminace:**⁹⁸

⁹³ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s.317. ISBN 978-80-247-4694-4.

⁹⁴ SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). s 61. ISBN 978-80-247-2708-0

⁹⁵ *Ministerstvo průmyslu a obchodu: Základní informace k WTO a DDA* [online]. 2018 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/>

⁹⁶ *World Trade Organization: The WTO*. [online]. [cit. 2020-02-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/thewto_e.htm

⁹⁷ SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). s.61. ISBN 978-80-247-2708-0.

⁹⁸ *Ministerstvo průmyslu a obchodu: Základní informace k WTO a DDA* [online]. 2018 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/>

- **princip doložky nejvyšších výhod (Most Favoured Nation/MFN)** — pro všechny členy WTO je poskytováno stejné zacházení
- **princip národního zacházení** (v přístupu na trh není činěn rozdíl mezi domácími a zahraničními dodavateli);
- **zásady předvídatelnosti, stability a transparentnosti** (obchodní partneři musí mít možnost spolehnout se na právní závaznost a dlouhodobou neměnnost obchodních pravidel);⁹⁹
- **rozvojový princip**, který v zásadě znamená podporu rozvoje a ekonomických reforem (v současné době využíván jako asymetrický ve prospěch rozvojových a nejméně rozvinutých zemí).¹⁰⁰

Hlavním cílem WTO je dosažení globálních makroekonomických cílů a vylepšení ekonomického postavení jeho členů, k čemuž využívají zvýšení obchodu s komoditami a také službami. Dále také mají za cíl stále rostoucí důchod, zvýšení životní úrovně a dosažení plné zaměstnanosti. To vše umožní optimální využití světových zdrojů, které jsou v souladu s cíli udržitelného rozvoje. Aby byly veškeré cíle naplněny, je nutné sjednávání mnohostranných pravidel mezinárodního obchodu, liberalizace a také transparentnost obchodování mezi členy. WTO je místem pro obchodní jednání, řešení obchodních problémů nebo konfliktů mezi členy.¹⁰¹

Veškeré mnohostranné dohody, které byly ujednány v rámci organizace (v současné době jich je okolo 60), jsou v plném rozsahu platné pro všechny její členy.

Jedná se o dohody jako jsou:¹⁰²

- Dohoda GATT – Je dohodou zahrnující oblast obchodu, cel a nezemědělské výroby. Původní dohoda vznikla v roce 1947 a v roce 1994 byla doplněna a

⁹⁹ Ministerstvo průmyslu a obchodu: *Základní informace k WTO a DDA* [online]. 2018 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/>

¹⁰⁰ Ministerstvo průmyslu a obchodu: *Základní informace k WTO a DDA* [online]. 2018 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/>

¹⁰¹ SVATOŠ, M. *Zahranicní obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). s 60. ISBN 978-80-247-2708-0.

¹⁰² SVATOŠ, M. *Zahranicní obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). s 64. ISBN 978-80-247-2708-0.

začleněna do WTO. Zahrnuje také dohody týkající se eliminace obchodních překážek, například dumping a další.

- GATS – Je dohodou v oblasti služeb. Součástí dohody jsou přílohy týkající se konkrétních oblastí jako jsou doprava, finanční služby atd.
- TRIPS – Je dohodou v oblasti duševního vlastnictví v oblasti obchodu, stanovující pravidla pro vymáhání práv k duševnímu vlastnictví v oblasti patentů, obchodních značek či autorských práv.

Mezi dohody patří také vícestranné dohody (Dohoda o informačních technologiích - Information Technology Agreement/ITA, Dohoda pro obchod s civilními letadly - Agreement on Trade in Civil Aircraft/ATCA, Dohoda o vládních zakázkách - Government Procurement Agreement/GPA).¹⁰³

Česká republika byla jedním ze zakládajících členů WTO a byla přítomna při podepsání dohody o zřízení Světové obchodní organizace v roce 1994 v Marrákeši. Podpis dohody byl projednáván Parlamentem České republiky a dohoda byla ratifikována prezidentem republiky a publikována ve Sbírce zákonů. 191/1995.¹⁰⁴

Vstup České republiky do Evropské unie její postavení v WTO změnil. Česká republika zůstala členem, ale přestala samostatně vystupovat a jednat. Jelikož je Evropská unie podle WTO brána jako celní unie, za Evropskou unii vystupují ve WTO zástupci Evropské komise.¹⁰⁵

Ruská federace je členem WTO v souladu s článkem XII Marrákešské dohody od 22. srpna 2012 a stala se jejím 157 členem.¹⁰⁶

16. prosince 2011 na konferenci v Ženevě bylo usneseno, že Ruská federace splnila podmínky pro vstup do WTO a dohoda byla předána k ratifikaci prezidentem Ruské

¹⁰³ Ministerstvo průmyslu a obchodu: *Základní informace k WTO a DDA* [online]. 2018 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/>

¹⁰⁴ Ministerstvo průmyslu a obchodu: *Základní informace k WTO a DDA* [online]. 2018 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/>

¹⁰⁵ Ministerstvo průmyslu a obchodu: *Základní informace k WTO a DDA* [online]. 2018 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/>

¹⁰⁶ World trade organization: *Russian Federation and the WTO*. [online]. [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/russia_e.htm

federace. Vstup Ruska do WTO umožnil posílení mnohostranného obchodu a učinil WTO univerzálnější organizací.¹⁰⁷

5.1.3. UNIDROIT - The International Institute for the Unification of Private Law - Mezinárodního ústavu pro sjednocení soukromého práva

UNIDROIT je nezávislou mezivládní organizací původně založenou v roce 1926, jako pomocný orgán Společnosti národů, po jejím zániku byl tento ústav opět založen na základě mnohostranné dohody členů roku 1940. Sídlo UNIDROITu se nachází v Římě ve Villa Aldobrandini a v současnosti čítá 63 členů.¹⁰⁸

Hlavním cílem tohoto ústavu je harmonizovat a unifikovat právní vztahy v mezinárodním styku. Studuje potřeby a metody modernizace, harmonizace a koordinace soukromého a zejména obchodního práva mezi státy a skupinami států. Formuluje jednotné právní nástroje, zásady a pravidla k dosažení cílů.¹⁰⁹

¹⁰⁷ *World trade organization: Ministerial Conference approves Russia's WTO membership.* [online]. 2011 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/news_e/news11_e/acc_rus_16dec11_e.htm

¹⁰⁸ *Unidroit: International Institute for the Unification of Private Law: HISTORY AND OVERVIEW* [online]. [cit. 2020-09-07]. Dostupné z: <https://www.unidroit.org/about-unidroit/overview>

¹⁰⁹ *Unidroit: International Institute for the Unification of Private Law: HISTORY AND OVERVIEW* [online]. [cit. 2020-09-07]. Dostupné z: <https://www.unidroit.org/about-unidroit/overview>

5.1.4. UNCTAD – United Nations Conference on Trade and Development – Konference o obchodu a rozvoji

UNCTAD je orgánem Valného shromáždění OSN. Zabývá se obchodem a rozvojem. UNCTAD byl založený v roce 1964. V současné době má organizace 195 členů a sídlí v Ženevě. Zastoupení kanceláře má v New Yorku a Addis Abebě. Zprávy podává Valnému shromáždění OSN a Hospodářské a sociální radě, ale má vlastní členství, vedení a rozpočet. UNCTAD je také součástí rozvojové skupiny OSN.¹¹⁰

UNCTAD je mezivládní organizací, která si klade za cíl především pomoci rozvojovým a nejméně rozvinutým zemím integrovat se do světové ekonomiky, mezinárodního obchodu a mnohostranného obchodního systému. K dosažení cílů této konference dopomáhají její činnosti, jako jsou výzkum, analýza a zjišťování údajů z různých oblastí obchodu, organizace mezivládních jednání a diskusí a také poskytují poradenství. Dále také spolupracuje s dalšími mezinárodními organizacemi, vládními institucemi, univerzitami atd.¹¹¹

Česká republika je členem UNCTAD s cílem získávat informace o rozvojových zemích s tranzitní ekonomikou, které je možné nalézt v teritoriálních a komoditních statistikách, studiích či projektech. Množství českých orgánů a institucí využívá získané výsledky z oblasti zabývající se zjednodušením postupů v mezinárodním obchodě a elektronického obchodu.

Ruská federace je aktivním členem a podílí se na jeho činnosti v oblasti politiky, právních předpisů a hospodářské soutěže a také se jako člen UNCTAD účastní zasedání Mezivládní skupiny odborníků na právo a politiku hospodářské soutěže a také na konferencích OSN. Ruská federace v rámci svého členství sdílí s ostatními členy své zkušenosti a znalosti o politice a vydává zprávy o nejdůležitějších změnách a vývoji v oblasti hospodářské soutěže v Rusku.¹¹²

¹¹⁰ UNCTAD: *Prosperity for all, About UNCTAD* [online]. [cit. 2020-11-03]. Dostupné z: <https://unctad.org/about>

¹¹¹ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s.317. ISBN 978-80-247-4694-4.

¹¹² *Federal Antimonopoly Service of the Russian Federation: UNCTAD* [online]. [cit. 2020-11-03]. Dostupné z: <https://en.fas.gov.ru/international-cooperation/unctad>

5.1.5. BIS – Bank for International Settlements – Banky pro mezinárodní platy

BIS byla založena v roce 1930 jako banka pro centrální banky. Sídli ve švýcarské Basileji a má dvě pobočky v Mexico City a Hongkongu. Vlastníkem BIS je 62 centrálních bank, tudíž banky z celého světa, které dohromady představují přibližně 95 % světového HDP.¹¹³

Mezi cíle BIS patří podpora diskuse a usnadnění spolupráce mezi centrálními bankami, podpora dialogu s dalšími orgány odpovědnými za podporu finanční stability, provádění výzkumu a politické analýzy otázek týkajících se měnové a finanční stability. Zastává funkci hlavní protistrany pro centrální banky při jejich finančních transakcích a také agenta nebo správce v souvislosti s mezinárodními finančními operacemi. Pravidelně publikuje analýzy a mezinárodní bankovní a finanční statistiky, které podporují tvorbu politik, akademický výzkum a veřejnou debatu.¹¹⁴

Zákazníky BIS jsou pouze centrální banky a mezinárodní organizace.

5.1.6. Brettonwoodské instituce – IMF – Mezinárodního měnového fondu a Skupina Světové banky – WB¹¹⁵

V roce 1944 na Konferenci v Bretton Woodu v New Hampshire, USA, bylo rozhodnuto o založení politicko-ekonomických institucí, které budou přispívat k regulaci a rekonstrukci mezinárodního obchodu po druhé světové válce.

Jednalo se konkrétně o tři nové instituce, které měly zajišťovat světovou stabilitu: Mezinárodní měnový fond (IMF), Mezinárodní banku pro obnovu a rozvoj (IBRD) a Mezinárodní obchodní organizaci (ITO), která se nakonec svého fungování nedočkala a místo ní se k oběma předchozím připojila dohoda GATT.

Mezinárodní měnový fond zahájil svou činnost v roce 1947 s cílem podporovat mezinárodní měnovou spolupráci, usnadnit rozvoj mezinárodního obchodu, podporovat stabilitu měnových kurzů, zabránit konkurenčnímu znehodnocování měny. Mezinárodní měnový fond realizuje mnoho dalších činností.

¹¹³BIS: *About BIS - overview* [online]. [cit. 2020-09-07]. Dostupné z: <https://www.bis.org/about/index.htm?m=1%7C1>

¹¹⁴BIS: *About BIS - overview* [online]. [cit. 2020-09-07]. Dostupné z: <https://www.bis.org/about/index.htm?m=1%7C1>

¹¹⁵ŘÍHOVÁ, Kateřina. Události vzniku Brettonwoodských dohod a následných institucí. E-polis.cz: společenskovední časopis [online]. 22.5.2006 [cit. 2020-09-09]. Dostupné z: https://www.e-polis.cz/clanek/udalosti-vzniku-brettonwoodskych-dohod-a-naslednych-instituci.html#_ftn3

Česká republika jako samostatný stát se stala členem IMF v roce 1990.

V současné době se IMF zabývá aktivitami, které lze rozdělit do tří oblastí: dohled a řízení činnosti a politiky členských zemí v příslušných otázkách, finanční otázky, péče o mezinárodní likviditu. Konkrétně se jedná o činnosti jako jsou příprava studií, šíření informací, technická pomoc či spolupráce s organizacemi.

Světová banka je zdrojem finanční a technické pomoci rozvojovým zemím.¹¹⁶

„Světová banka je spojením pěti specializovaných organizací: Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj (IBRD), Mezinárodní rozvojové asociace (IDA), Mezinárodní finanční korporace (IFC), Mnohostranné investiční záruční agentury (MIGA), Mezinárodního střediska pro řešení sporů z investic (ISCID).“¹¹⁷

Každá z výše zmíněných organizací má svou funkci a všechny se podílí na financování projektů v rozvojových zemích.

Základem WB jsou IBRD a IDA, z nichž každá čítá 185 členů a sídlí ve Washingtonu D.C. Pomoci a půjčky, které jsou poskytovány organizacemi IBRD a IDA jsou směřovány na konkrétní projekty. Tyto dvě organizace mají za současný cíl redukovat globální chudobu a zlepšit životní standardy.¹¹⁸

IBRD se zaměřuje na rozvoj středně bohatých zemí a úvěruschopných chudších zemí, kterým poskytuje úvěry a technickou pomoc na jejich rozvoj. IDA je poskytovatelem bezúročných půjček nejchudším zemím, jejich finanční prostředky jsou tvořeny příspěvky bohatších členských států. IFC se zaměřuje na podporu rozvoje soukromého sektoru v rozvojových zemích, konkrétně vytváří pracovní příležitosti, financuje investice do privátního sektoru. Kromě toho také zprostředkovává finance na podporu obnovy podnikání po živelných a válečných katastrofách. Organizace MIGA díky garancím, určených pro krytí potenciálních ztrát poskytovaných investorům ze zahraničí,

¹¹⁶ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s. 324. ISBN 978-80-247-4694-4.

¹¹⁷ ŘÍHOVÁ, Kateřina. Události vzniku Brettonwoodských dohod a následných institucí. E-polis.cz: společenskovední časopis [online]. 22.5.2006 [cit. 2020-09-09]. Dostupné z: https://www.e-polis.cz/clanek/udalosti-vzniku-brettonwoodskych-dohod-a-naslednych-instituci.html#_ftn3

¹¹⁸ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s.324. ISBN 978-80-247-4694-4.

podporuje zahraniční investice v rozvojových zemích. ICSID se zaměřuje na pomoc při řešení sporů mezi zahraničními investory a hostitelskou zemí.¹¹⁹

5.1.7. ICC – International Chamber of Commerce – Mezinárodní obchodní komora¹²⁰

Světová obchodní organizace ICC byla založena v roce 1919 v Paříži. V současné době, se Mezinárodní obchodní komora zaměřuje na všechny sektory soukromého podnikání, její součástí je více než 6 milionů firem, obchodních komor a podnikatelských sdružení z více než 130 zemí světa.

Členské země přispívají k řešení obchodních problémů a vydává stanoviska ICC daným vládám, prostřednictvím národních výborů.

ICC se aktivně zapojuje v mezinárodních organizacích, mezi které patří Organizace spojených národů, Světová obchodní organizace, G20 a další. Těmto organizacím ICC předkládá postoje a priority podnikatelů působících na mezinárodní úrovni.

V ICC působí 3000 expertů z členských společností, kteří díky svým znalostem a zkušenostem pomáhají formovat postoje ICC v rámci daných, konkrétních otázkách.

Mezinárodní obchodní komora disponuje pravomocí vytvářet pravidla pro mezinárodní obchod. Přesto, že tato pravidla nemají legislativní povahu, jsou respektována a používána v každodenní práci, a proto se stala jedním z nejdůležitějších pilířů mezinárodního obchodu.

Cílem ICC je „...podporovat otevřený obchod a investice a pomoci podnikatelům naplňovat výzvy a příležitosti stále integrovanější světové ekonomiky.“¹²¹

¹¹⁹ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s. 324. ISBN 978-80-247-4694-4.

¹²⁰ ICC: *Czech republic international chamber of commerce, ICC ve svět*. [online]. [cit. 2020-11-02]. Dostupné z: <http://www.icc-cr.cz/cs/o-icc/icc-ve-svete>

¹²¹ ICC: *Czech republic international chamber of commerce, ICC ve svět*. [online]. [cit. 2020-11-02]. Dostupné z: <http://www.icc-cr.cz/cs/o-icc/icc-ve-svete>

5.2. Česká republika v mezinárodních organizacích podporujících zahraniční obchod

Česká republika je součástí několika dalších mezinárodních organizací, které přispívají k podpoře mezinárodního obchodu. Mezi tyto organizace patří:

- ITC – Mezinárodní obchodní centrum
- UNECE – Evropská hospodářská komise OSN
- OECD – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj

5.2.1. ITC – International Trade Centre – Mezinárodní obchodní centrum

Mezinárodní obchodní centrum se věnuje technické spolupráci v oblasti obchodu. Obchodní centrum bylo založeno v roce 1964 a sídlí v Ženevě. ITC je financováno ze zdrojů UNCATD a WTO a také z dobrovolných příspěvků.¹²²

Cílem ITC je vylepšovat mezinárodní konkurenceschopnost malých a středních podnikatelů, snažit se o navýšení příjmů a vytváření pracovních příležitostí pro ženy, mladé lidi a sociálně slabší komunity. Dalším cílem je posílení integrace podnikatelského sektoru rozvojových zemí a transformujících se ekonomik do ekonomiky globální.¹²³

Česká republika je zapojena do množství projektů ITC, díky nim mohou podniky využívat celý potenciál služeb, které jsou nabízeny Mezinárodním obchodním centrem.

5.2.2. UNECE – United Nations Economic Commission for Europe – Evropská hospodářská komise OSN

UNECE se řadí mezi pět regionálních komisí OSN, česky EHC a spadá pod Hospodářskou a sociální radu OSN. Evropská hospodářská komise byla založena po druhé světové válce v roce 1947. V současnosti má 56 členů, mezi nimiž jsou evropské státy, USA, Kanada a také asijské státy bývalého Sovětského svazu. UNECE sídlí v Ženevě.¹²⁴

¹²² ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s.318. ISBN 978-80-247-4694-4.

¹²³ *International Trade Centre: About ITC*. [online]. [cit. 2020-11-03]. Dostupné z: <https://www.intracen.org/itc/about/>

¹²⁴ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s.319. ISBN 978-80-247-4694-4.

UNECE byla založena s cílem obnovy poválečné Evropy a pomoci její ekonomické spolupráci a integraci. Konkrétně se zaměřuje na energetiku, péči o životní prostředí, bytovou politiku, statistiku, dopravu, obchod a lesní hospodářství. Ve všech oblastech, na které se komise zaměřuje, provádí statistiky a rozborů, na jejichž základě projednává a zpracovává návrhy regulačních opatření nejrůznějších právních nástrojů, jako jsou normy, dohody atd. Množství výsledků práce UNECE působí přímo nebo nepřímo na mezinárodní obchod. Díky nástrojům, které vytváří UNECE, jsou odstraněny překážky obchodu. Nástroje UNECE přispívají k zjednodušení obchodního procesu.¹²⁵

5.2.3. OECD – Organization for Economic Cooperation and Development – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj

OECD je mezivládní organizací založenou 30. září 1961. V současnosti má organizace 26 členů a její ústředí je v Paříži. Organizace byla založena jako nástupce organizace OEED – Organization for European Economic Cooperation, která vznikla v roce 1947 na základě Ekonomického výboru s cílem správy americké a kanadské pomoci Evropě k obnově po druhé světové válce. K finální transformaci OEED na OECD došlo 30. září roku 1961.¹²⁶

Cílem nově vzniklé organizace OECD se stalo dosažení udržitelného ekonomického růstu a zaměstnanosti, dosažení vyšších životních standardů při uchování finanční stability, odstranění diskriminace a především podpora světové ekonomiky díky liberalizaci mezinárodního obchodu, investic i financí. OECD se zaměřuje mimo jiné také na politické, taktické a strategické kroky, díky kterým mohou vlády členských zemí efektivně regulovat vztahy v několika úrovních (národní, mezinárodní, se členy OECD i nečlenskými zeměmi). Organizace se snaží své cíle zajišťovat jak u svých členských států, tak také v rozvojových zemích.¹²⁷

Česká republika se stala členem OECD roku 1995. Z počátku se v organizaci příliš neangažovala, avšak v posledních letech se začala více zapojovat do činností organizace,

¹²⁵ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s.319. ISBN 978-80-247-4694-4.

¹²⁶ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s.315. ISBN 978-80-247-4694-4.

¹²⁷ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. s.316. ISBN 978-80-247-4694-4.

což přineslo konkrétní výsledky ve vybraných oblastech jako je energetika, kde dokončili přístupovou proceduru ČR k IEA (Mezinárodní energetické agentuře).

Řádným členem OECD se Česká republika stala v listopadu roku 2001. Pravidlům OECD se ČR přizpůsobila v proexportní legislativě a konkrétně i v postupech uplatňovaných EGAP, a. s. a EB, a. s.¹²⁸

¹²⁸ SVATOŠ, M. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). s. 78. ISBN 978-80-247-2708-0.

6. Euroasijská ekonomická unie a Evropská unie a jejich porovnání

Kapitola šestá je zaměřena na Euroasijskou ekonomickou unii a Evropskou unii, na jejich historii a sféry činností, kterým se unie věnují. Součástí této kapitoly jsou podkapitoly zaměřené na konkrétní postavení Ruské federace v Euroasijské ekonomické unii a na postavení České republiky v Evropské unii.

6.1. Euroasijská ekonomická unie – EAEU

Euroasijská ekonomická unie nebo také Euroasijský ekonomický svaz je mezinárodní hospodářskou unií a také zónou volného obchodu. EAEU čítá celkem 5 členských států ze střední a severní Asie a východní Evropy. Jmenovitě se jedná o Rusko, Bělorusko a Kazachstán, což byly zakládající státy, a dále o Arménii a Kyrgyzstán.¹²⁹

Cílem vzniku Euroasijské ekonomické unie bylo zvýšit hospodářskou spolupráci, ekonomickou konkurenceschopnost a také vylepšit životní úroveň podporou stabilního rozvoje v členských státech. Díky EAEU je v rámci členských států možný volný pohyb zboží, služeb, pracovních sil a kapitálu. EAEU také zajišťuje společnou ekonomiku v makroekonomické sféře, dopravě, průmyslu a zemědělství, energetice, zahraničním obchodu a investicích, clech, technických předpisech a dalších.¹³⁰

6.1.1. Vznik Euroasijské ekonomické unie

První návrh na založení Euroasijské ekonomické unie byl předložen v roce 1994 tehdejšímu kazašskému prezidentem jako reakce na ekonomické propady po rozpadu Sovětského svazu s cílem vytvoření obchodní aliance pro podporu užší hospodářské spolupráce.¹³¹

V červnu 1994 byl prezidentům Běloruska, Ruska a Kazachstánu předložen plán pro euroasijskou unii a v roce 1995 tyto státy podepsaly Smlouvu o celní unii, čímž položily základy pro hospodářskou spolupráci mezi členskými státy.¹³²

¹²⁹ *Investopedia: Eurasian Economic Union (EAEU)*. [online]. [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/e/eurasian-economic-union-eeu.asp>

¹³⁰ *Investopedia: Eurasian Economic Union (EAEU)*. [online]. [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/e/eurasian-economic-union-eeu.asp>

¹³¹ *Euroasian Economic Union: Timeline. EAEU* [online]. [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: <http://www.eaeunion.org/?lang=en#about-history>

¹³² MOSTAFA, Golam a Monwar MAHMOOD. Eurasian Economic Union: Evolution, challenges and possible future directions. *Sage Journals: Journal of Eurasian Studies* [online]. United Arab Emirates, 2018, 9(2), 172 [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1016/j.euras.2018.05.001](https://doi.org/10.1016/j.euras.2018.05.001)

V průběhu dalších deseti let následovaly další smlouvy na posílení hospodářských vztahů mezi euroasijskými státy, které dříve byly členy Sovětského svazu. Zásadním krokem pro vznik EAEU bylo v roce 2010 podepsání Deklarace o vytvoření jednotného ekonomického prostoru Ruské federace, Republiky Kazachstán a Běloruské republiky. Deklarace nabyla platnosti v roce 2012 a zajistila volný pohyb zboží, služeb, pracovních sil a kapitálu mezi členskými státy.¹³³

Zakládající státy 29. května 2014 podepsaly unijní hospodářskou smlouvu, která oficiálně vstoupila v platnost 1. ledna 2015, o den později přistoupila k dohodě i Arménie a v srpnu téhož roku Kyrgyzstán.

6.1.2. Postavení Ruské federace v Euroasijské ekonomické unii

Ruská federace je v rámci Euroasijské ekonomické unie nejen jedním z jejích zakládajících členů, ale také nejdůležitějším aktérem, a to nejen díky své velikosti oproti ostatním státům, ale také díky svému vlivu v oblasti mezinárodních vztahů mimo EAEU. Podle některých medií Ruská federace při zakládání EAEU usilovala o upevnění a posílení „zóny vlivu“ v postsovětském prostoru.¹³⁴

Ruská federace projevuje snahu o dominanci Moskvy v postsovětských zemích. Reakcí sousedních zemích je projevená nedůvěra vůči ruské vládě. Tyto země nemají zájem o předání své suverenity na instituce regionální integrace, čímž předcházejí tomu, že se dostanou pod ruskou nadvládu.

Všechny postsovětské země, které jsou členy EAEU, se snaží ochránit svou politickou a ekonomickou nezávislost a v rámci své politické agendy demonstrují a staví do popředí státní suverenitu. Na druhou stranu je pro tyto země výhodné být členy unie, ve které je také Ruská federace, a to z toho důvodu, že mohou získat přístup k bohatým přírodním zdrojům, kterými Rusko disponuje, a k jeho pracovnímu trhu. Zůstává tedy otázkou, jak bude možné zachovat autonomii členských států a jak podpořit a zavést vzájemnou

¹³³ *Investopedia: Eurasian Economic Union (EAEU)*. [online]. [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/e/eurasian-economic-union-eeu.asp>

¹³⁴ *WorldTradeLaw.net: AGREEMENT ON FOUNDATION OF EURASIAN ECONOMIC COMMUNITY: EAEC* [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: <https://www.worldtradelaw.net/document.php?id=fta/agreements/eaecfta.pdf>

ekonomickou spolupráci, jelikož se Ruská federace nachází v asymetrických podmínkách vzájemné závislosti vůči ostatním členským státům.¹³⁵

Pro Ruskou federaci v rámci EAEU je nutné, aby našla rovnováhu mezi spoluprací a nadvládou v postsovětském prostoru, v čemž prozatím selhává. Budoucí vyhlídka na Rusko jako lídra EAEU brání ostatním členským zemím sdílet národní suverenitu s regionálními institucemi. Po ruské anexi Krymu v roce 2014 se Ruská federace stává nedůvěryhodnou, aby plnila nezbytné závazky nutné úspěšné regionální integraci se zeměmi, které se staly nezávislými po rozpadu SSSR.¹³⁶

Dokud Rusko nezíská důvěru ze strany ostatních členských států, bude jejich vzájemná spolupráce probíhat pouze v omezené formě, jako je celní politika a určité formy preferenčních obchodních dohod. Někteří ruští činitelé však prosazují záměr o sjednotit měny a energetické trhy.

Nutno zmínit, že vytvoření Euroasijské ekonomické unie bylo pro Ruskou federaci i finančně nákladné, jelikož musela poskytnout úplaty ostatním členům, aby souhlasily se svým zapojením do unie. V současné době se Rusko stará mimo jiné také o údržbu EAEU, se kterou jsou spjaty i ekonomické dotace.

6.2. Evropská unie

Evropská unie je politická a ekonomická unie. V současné době je součástí Evropské unie 27 členských států.¹³⁷ Evropská unie je složena z několika institucí, které zabezpečují její činnost, dohlíží na plnění různých cílů, řeší spory a tak dále. V první řadě se jedná o Evropskou komisi a Radu Evropské unie, které sídlí v Bruselu a také o Evropský parlament, který sídlí ve Štrasburku.

Podstatou Evropské unie je, že všechny členské státy zůstávají nezávislými, avšak určitá rozhodnutí a pravomoci svěří společným orgánům Evropské unie s cílem dosáhnout

¹³⁵ BUSYGINA, Irina a Mikhail FILIPPOV. Russia, Post-Soviet Integration, and the EAEU: The Balance between Domination and Cooperation. *Routledge: Taylor & Francis Group* [online]. 2020, 2020, 10 [cit. 2020-12-07]. Dostupné z: doi:10.1080/10758216.2020.1803755

¹³⁶ BUSYGINA, Irina a Mikhail FILIPPOV. Russia, Post-Soviet Integration, and the EAEU: The Balance between Domination and Cooperation. *Routledge: Taylor & Francis Group* [online]. 2020, 2020, 10 [cit. 2020-12-07]. Dostupné z: doi:10.1080/10758216.2020.1803755

¹³⁷ *Europa.eu: Evropská unie, Základní informace o EU.* [online]. [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_cs

společné zájmy na demokratické úrovni. Na rozhodování v rámci Evropské unie se podílí; Evropský parlament, Rada Evropské unie, Evropská komise a Evropská rada.¹³⁸

„Evropská unie má za cíle:

- *prosazování míru, hodnot, na nichž je založena, a blahobytu občanů*
- *zajišťování svobody, bezpečnosti a spravedlnosti bez omezení vnitřními hranicemi*
- *udržitelný rozvoj, který se opírá o vyvážený hospodářský růst a cenovou stabilitu, vysoce konkurenceschopná tržní ekonomika s plnou zaměstnaností a sociálním pokrokem a ochrana životního prostředí*
- *boj proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci*
- *podpora vědecko-technického pokroku*
- *zvyšování ekonomické, sociální a územní soudržnosti a solidarity mezi členskými státy*
- *respektování kulturního bohatství a jazykové rozmanitosti členských států*
- *vytvoření hospodářské a měnové unie, jejíž měnou je euro.*¹³⁹

Členské státy Evropské unie společně sdílejí hodnoty prosazující společnost, která ztělesňuje sociální začleňování, toleranci, spravedlnost, solidaritu a nediskriminaci. Konkrétními hodnotami jsou lidská důstojnost, svoboda pohybu v rámci Evropské unie, svoboda jednotlivců zaštitěná Listinou základních práv Evropské unie (svoboda myšlení, náboženského vyznání, shromažďování, projevu a informací), demokracie, rovnost v rámci práva či pohlaví, právnost státu, lidská práva zakazující diskriminaci z jakýchkoliv důvodů.

Veškeré cíle a hodnoty jsou uvedeny v Lisabonské smlouvě a Listině základních práv Evropské unie.

Mottem, kterým se řídí Evropská unie je „Jednotná v rozmanitosti“. V roce 2012 získala Evropská unie Nobelovu cenu za mír.

¹³⁸ GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ PRO KOMUNIKACI. *Evropská unie: Co je a co dělá*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie: Evropská unie, 2018, 60 s. ISBN 978-92-79-76873-6. Dostupné také z: <https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/715cfcc8-fa70-11e7-b8f5-01aa75ed71a1>

¹³⁹ *Europa.eu: Evropská unie, Základní informace o EU*. [online]. [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_cs

6.2.1. Vývoj Evropské unie

První myšlenka o vzniku Evropského společenství a dnešní Evropské unie pocházela od několika významných osobností, které měli za cíl dosažení svobody, míru a rozkvětu Evropy. Jednalo se o osobnosti jako byli: Konrad Adenauer, Joseph Bech, Johan Beyen, Winston Churchill, Alcide De Gasperi, Nicole Fontaineová, Walter Hallstein a mnoho dalších.¹⁴⁰

Základy Evropské unie byly položeny v roce 1950, kdy vzniklo Evropského společenství uhlí a oceli, které bylo založeno Belgií, Francií, Itálií, Lucemburskem, Německem a Nizozemskem s cílem zajistit míru po druhé světové válce. V roce 1957 tyto státy podepsaly Římskou smlouvu, na které se zakládá Evropské hospodářské společenství neboli společný trh. Šedesátá léta byla obdobím hospodářského růstu, díky obchodování v rámci Evropské unie bez cel. Byla také zaváděna společná kontrola produkce potravin s cílem zajistit dostatek potravin pro všechny, což následně vyústilo v přebytkovou produkci.¹⁴¹

V lednu 1973 se k Evropskému společenství přidává Dánsko, Irsko a Spojené království. Po arabsko-izraelské válce v roce 1973 došlo k energetické krizi a hospodářským problémům. V roce 1975 Evropa zaznamenává konec pravicových diktatur po svržení Salazarova režimu v Portugalsku a smrti generála Franka ve Španělsku. Evropské společenství začíná finančně podporovat vytváření pracovních míst a budování infrastruktury v chudších oblastech. Od roku 1979 mohou občané členských států tehdejšího Evropského společenství přímo volit poslance do Evropského parlamentu. V tomto období jsou také přijímány předpisy na ochranu životního prostředí, ve kterých je poprvé zavedena zásada „znečišťovatel platí“.¹⁴²

V roce 1981 se počet členských zemí Evropského společenství zvyšuje na deset připojením Řecka a o pět let později na dvanáct připojením Španělska a Portugalska. Téhož roku, konkrétně v roce 1986 je podepsána smlouva tzv. Jednotný evropský akt, který ustanovuje šestnáctiletý program na řešení problému volného obchodu mezi členskými zeměmi a vytváří jednotný trh. V listopadu roku 1989 s pádem Berlínské zdi dochází

¹⁴⁰ *Europa.eu: Evropská unie, Historie EU.* [online]. [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_cs

¹⁴¹ *Europa.eu: Evropská unie, Historie EU.* [online]. [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_cs

¹⁴² *Europa.eu: Evropská unie, Historie EU.* [online]. [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_cs

k zásadnímu politickému zvratu a po 28 letech jsou otevřeny hranice mezi východním a západním Německem, a v roce 1990 dochází ke sjednocení Německa v jeden stát.¹⁴³

V roce 1993 vznikl jednotný trh a také byla podepsány Smlouvy o Evropské unii (tzv. Maastrichtské smlouvy) platné od roku 1993 a Amsterodamské smlouvy platné od roku 1999. V roce 1995 se k Evropské unii přidává Finsko, Rakousko a Švédsko. Dohody Schengen umožňují cestování přes hranice bez pasových kontrol. V roce 2000 se začíná zavádět jednotná měna euro.¹⁴⁴

Po 11. září 2001 začíná „válka s terorismem“. Evropské unie posiluje spolupráci v oblasti boje proti trestné činnosti. V roce 2004 do Evropské unie vstupuje celkem 10 zemí a v roce 2007 se připojuje ještě Bulharsko a Rumunsko.¹⁴⁵

Po světové ekonomické krizi, která započala v roce 2008, je Evropa značně poznamenána, a tak se Evropská unie snažila pomoci založením tzv. bankovní unie s cílem zajistit větší bezpečnost a spolehlivost bank. V roce 2009 vstupuje v platnost v rámci Evropské unie Lisabonská smlouva. Evropská unie v roce 2012 získala Nobelovu cenu míru. Evropská unie v roce 2013 získává dalšího člena, a to Chorvatsko. V následujících letech se Evropská unie věnuje tematické o změně klimatu a vedoucí představitelé uzavírají dohodu o snížení škodlivých emisí. Je zřizována nová bezpečnostní politika jako reakce na ruskou anexi Krymu a také v souvislosti s nepokoji na Středním východě a v dalších regionech světa, kde roste náboženský extremismus, což má za následek, že mnoho lidí opouští své domovy a hledá útočiště v Evropě. V roce 2020 však z Evropské unie vystupuje Spojené Království Velké Británie a Severní Irsko.¹⁴⁶

¹⁴³ *Europa.eu: Evropská unie, Historie EU.* [online]. [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_cs

¹⁴⁴ *Europa.eu: Evropská unie, Historie EU.* [online]. [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_cs

¹⁴⁵ *Europa.eu: Evropská unie, Historie EU.* [online]. [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_cs

¹⁴⁶ *Europa.eu: Evropská unie, Historie EU.* [online]. [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_cs

6.2.2. Postavení České republiky v Evropské unii

Česká republika je členem Evropské unie od 1. května 2004 a součástí schengenského prostoru od 21. prosince 2007.

Zahraniční obchod České republiky se výrazně zlepšil po jejím vstupu do Evropské unie. Z celkového českého exportu činí 84 % vývoz do ostatních členských států Evropské unie a z celkového importu se jedná o 74 %.¹⁴⁷

V současné době v Evropském parlamentu zasedá 21 českých poslanců. Funkce Rady Evropské unie spočívá v přijímání právních předpisů v rámci Evropské unie a v koordinaci svých politik. Zástupci České republiky se pravidelně účastní zasedání Rady Evropské unie. Česká republika je také součástí Evropského hospodářského a sociálního výboru a má v něm 12 zástupců. Činností toho výboru je zastupování zaměstnavatelů, zaměstnanců a ostatních zájmových skupin, diskutuje o navrhovaných právních předpisech s cílem vytvoření lepších představ o možných změnách na pracovním trhu a v sociálních otázkách členských zemí. V rámci Evropského výboru regionů je Česko zastoupeno 12 místními a regionálními zástupci, výbor se zabývá konzultací návrhů právních předpisů pro zaručení toho, že předpisy jsou v souladu s postoji všech regionů Evropské unie. Česká republika se všemi orgány a institucemi Evropské unie komunikuje prostřednictvím svého stálého zastoupení v Bruselu. Toto velvyslanectví se zabývá co nejúčinnějším zajištěním českých zájmů a politiky v rámci Evropské unie.¹⁴⁸

Každý z členských států Evropské unie podle své ekonomiky přispívá do jejího rozpočtu, tyto příspěvky jsou následně spravedlivě rozdělovány. Cílem přerozdělování příspěvků je pomoci členským státům a Evropě jako celku. Z příspěvků České republiky do rozpočtu Evropské unie jsou financovány programy a projekty ve všech členských státech unie. Jedná se o výstavbu silnic, finanční podporu výzkumných pracovníků a ochranu životního prostředí a mnoho dalších. Evropská unie v roce 2018 do rozpočtu České republiky investovala 4,123 miliardy eur, což činilo 2,10 % českého hospodářství. Oproti tomu Česká republika do rozpočtu Evropské unie přispěla částkou 1,720 miliardy eur.¹⁴⁹

¹⁴⁷ *Europa.eu: Evropská unie Czechia: Overview.* [online]. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/czechia>

¹⁴⁸ *Europa.eu: Evropská unie Czechia: Overview.* [online]. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/czechia>

¹⁴⁹ *Europa.eu: Evropská unie Czechia: Overview.* [online]. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/czechia>

6.3. Srovnání Evropské unie a Euroasijské ekonomické unie

Euroasijská ekonomická unie byla částečně založena po vzoru Evropské unie, tudíž mají určité podobnosti. EAEU se snaží sjednotit své právní předpisy s mezinárodními a evropskými postupy.

Euroasijská mezivládní ekonomická rada je odrazem Rady Evropské unie, stejně tak kompetence i struktura Euroasijské hospodářské komise odráží strukturu Evropské unie. Soud EAEU má podobnou funkci jako Soudní dvůr Evropské unie, avšak je možné najít určité rozdíly v právním systému. Právní systém EAEU má dynamičtější povahu a také její soudní dvůr má slabší postavení oproti soudnímu dvoru Evropské unie.¹⁵⁰

Další podobností mezi EAEU a Evropskou unií je, že mají nadnárodní postavení. Euroasijská hospodářská komise má pravomoc přijímat právně závazná rozhodnutí, která jsou přímo použitelná v právních systémech členských států. Přímá použitelnost rozhodnutí Euroasijské hospodářské komise se podobá, ale nerovná se přímé použitelnosti předpisů Evropské unie. Orgány EAEU mohou požadovat přímou použitelnost rozhodnutí EAEU, pokud proti němu soudci v členských státech EAEU nevznesou námitky z ústavních důvodů.¹⁵¹

Oproti Evropské unií Euroasijská ekonomická unie nemá společnou měnu. Na první pohled výrazným rozdílem mezi těmito uniemi je počet členů, přičemž v současné době Evropská unie čítá 27 členských zemí a Euroasijský ekonomický svaz pouhých 5.

¹⁵⁰ KALINICHENKO, Paul a Roman PETROV. On Similarities and Differences of the European Legal Order and Eurasian Economic Union: Is There the 'Eurasian Economic Union Acquis'? *Legal Issues of Economic Integration* [online]. 2016, **43**(3), 307 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://kluwerlawonline.com/journalarticle/Legal+Issues+of+Economic+Integration/43.3/LEIE2016014>

¹⁵¹ KALINICHENKO, Paul a Roman PETROV. On Similarities and Differences of the European Legal Order and Eurasian Economic Union: Is There the 'Eurasian Economic Union Acquis'? *Legal Issues of Economic Integration* [online]. 2016, **43**(3), 307 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://kluwerlawonline.com/journalarticle/Legal+Issues+of+Economic+Integration/43.3/LEIE2016014>

Závěr

Tématem mé bakalářské práce byly obchodní vztahy České republiky a Ruské federace v období mezi lety 2005 až 2018. Cílem této práce bylo zpracování rešerše zaměřené na zahraniční obchod daných zemí, a to za pomoci analýzy získaných kvantitativních dat ze zahraničního obchodu České republiky a Ruské federace.

Kapitola první se zabývá obecným popisem zahraničního obchodu a terminologií s ním spojenou. Jedná se o pomyslný úvod do problematiky následujících kapitol. V první kapitole jsem čerpala převážně z knihy od Ludmily Štěrbové a kolektivu a také z publikace Lenky Fojtíkové. Hlavním cílem této kapitoly bylo objasnit pojmy a termíny, které provázejí celou práci, jedná se především o pojmenování ukazatelů, které se využívají při vytváření statistik, konkrétně export, import, obrat zahraničního obchodu, platební bilance a obchodní bilance. Tato kapitola se zabývá také obchodní ekonomikou v mezinárodním prostředí, díky které dozvídáme, že existují dva extrémní přístupy liberální a protekcionistické ekonomické politiky. V reálném fungování však dochází k jejich kombinaci, kdy jedna z politik převažuje.

Cílem druhé a třetí kapitoly bylo sesbírat a prezentovat konkrétních data týkajících se zahraničního obchodu České republiky a Ruské federace a jejich následné zpracování.

Druhá kapitola je věnována zahraničnímu obchodu České republiky. V rámci této kapitole jsem došla k závěru, že zahraniční obchod České republiky je proměnlivý, nemá výrazně a dlouhodobě rostoucí ani klesající tendence, a proto je jeho vývoj v budoucích letech nejistý. Dalším faktem vyplývajícím z této kapitoly je, že hlavními obchodními partnery České republiky mezi rokem 2013 a 2018 byly Německo, Polsko a Slovensko. Došla jsem také ke zjištění, že Česká republika nejvíce vyváží stroje a dopravní prostředky.

Kapitola třetí je zaměřena na zahraniční obchod Ruské federace. Z grafů, které se v této kapitole nacházejí, lze vyčíst, že zahraniční obchod Ruské federace měl ve sledovaném období ve větší míře rostoucí tendenci, avšak měl i poklesy. Proto stejně jako u České republiky není možné odhadnout, zda v následujících letech bude růst anebo klesat. Hlavními obchodními partnery pro Ruskou federaci ve sledovaných letech byly Čína, Německo a Holandsko. Nejvýrazněji zastoupenou skupinou, kterou Ruská federace vyváží do ostatních zemí, jsou produkty minerálního původu, především ropa a zemní plyn. Jelikož je Ruská federace zemí velmi bohatou na nerostné suroviny, lze očekávat, že právě

díky jejich vývozu bude i v následujících letech pro mnohé země vyhledávaným obchodním partnerem v oblasti mezinárodního obchodu.

Hlavní a stěžejní kapitolou je kapitola čtvrtá, která je zaměřena na vývoj obchodních vztahů mezi Českou republikou a Ruskou federací od roku 2005 do roku 2018. Cílem této kapitoly je popis vývoje těchto vztahů a následná dokumentace na konkrétních získaných datech. Na základě získaných informací není možné vytvořit konkrétní předpoklad, jakým směrem se bude zahraniční obchod mezi zeměmi vyvíjet, jelikož obrat ve sledovaných letech vykazoval kolísavé tendence. Lze však předpokládat, že v budoucích letech bude setrvávat trend vyššího ruského exportu do České republiky nad českým exportem do Ruské federace. Ve sledovaném období, konkrétně mezi lety 2013 až 2018, Ruská federace do České republiky nejvíce vyvážela produkty minerálního původu. Naopak z České republiky do Ruské federace se nejvíce vyvážely stroje a dopravní prostředky.

Pátá kapitola pojednává o začlenění České republiky a Ruské federace do mezinárodních organizací, které slouží k podpoře mezinárodního obchodu. Cílem této kapitoly bylo jednotlivé organizace popsat, protože jsou velmi důležité pro rozvoj obchodu mezi zeměmi. Poukázala jsem na fakt, že Česká republika je zapojena do více mezinárodních organizací než Ruská federace. Je správné usuzovat, že členství České republiky v těchto mezinárodních organizacích je zapříčiněno jejím členstvím v Evropské unii, která ji nabízí větší otevřenost vůči ostatním státům, potažmo ostatním členům Evropské unie.

Poslední kapitola mé práce se zabývá Evropskou unií a Euroasijskou ekonomickou unií, jejich popisy a také jejich srovnáním. Ruská federace je členem Euroasijské ekonomické unie (EAEU), naopak Česká republika členem Evropské unie (EU). Nemluvím zde pouze o jejich členství, ale o tom, že obě tyto organizace přispívají k lepšímu fungování zahraničního obchodu mezi jejich členskými zeměmi. Z této kapitoly také plyne, že díky tomu, že Euroasijská ekonomická unie byla založena po vzoru Evropské unie, mají obě unie určité podobnosti, mezi které patří jejich nadnárodní postavení, podobná funkce a podoba společných unijních orgánů, cíle jako je hospodářská spolupráce či volný pohyb zboží a další. Členství v obou uniích své členy částečně zavazuje, avšak na druhou stranu jim poskytuje výhodnější podmínky a vytváří prostředí pro mezinárodní obchod počínaje odstraněním cel po volný pohyb zboží. Při srovnání EU a EAEU docházím k závěru, že Evropská unie je více propracovaným systémem než Euroasijská ekonomická unie, což je, domnívám se, zapříčiněno tím, že první impulzy na její založení sahají již do roku 1950, a

tudíž má za sebou o téměř 50 let delší dobu vývoje pro své zdokonalování. Jako výhodu při zakládání EAEU považuji to, že, jak již zmiňuji výše, se její zakladatelé inspirovali v té době již fungujícím systémem EU.

Vypracovávání této bakalářské práce mě především naučilo pracovat se zdroji. Zejména jsem se naučila zdroje vyhledávat, využívat a zakomponovat je v textu. Jako další pozitivum, které mi přinesla tato práce, považuji to, že jsem zde měla možnost pracovat s daty, která jsem následně přetvořila do grafické podoby.

Resumé

Темой моей бакалаврской работы являются торгово-экономические отношения Чешской республики и Российской Федерации. Цель настоящей работы состоит в разработке исследовательского проекта, направленного на изучение внешней торговли данных стран на основе полученных данных, касающихся внешней торговли Чешской республики и Российской Федерации. Несмотря на то, что работа была написана с помощью методологических подходов научного познания, она никоим образом не содержит исследования, из которого можно бы было сделать конкретные выводы и заключения либо прогнозы на последующие годы.

Материал работы разделен на шесть основных глав, причем каждая глава разделена на подглавы с тем, чтобы было достигнуто более глубокое понимание проблематики, которой глава посвящена. Для большей наглядности, многие главы дополнены также лично построенными автором диаграммами.

Первая глава повествует об общих определениях внешней торговли и терминах, с ней связанных. Далее внимание сосредоточено на объектах торгового оборота, на формах внешней торговли, а также на разделении сфер экономической политики.

Внешняя торговля состоит из вывоза (экспорта) и ввоза (импорта), а в случае необходимости – реэкспорта или реимпорта услуг, прав и товаров. Указанные выше экспорт и импорт, далее также – внешнеторговый оборот; платежный баланс и торговый баланс составляют совокупность показателей, служащих основой формирования статистических данных, касающихся развития и текущего состояния внешней торговли. Внешнеэкономическая политика представляет собой комплекс мер и принципов в области внешней торговли. Каждое государство самостоятельно формирует и проводит ее в своих интересах. Внешнеэкономическая политика является одной из важнейших частей политик, образующих в совокупности инструмент экономической политики государства. В общем виде экономическую политику можно подразделить на политику либеральную, которая делает возможной большую открытость экономики государства по отношению к другим странам и почти не вмешивается во внешнеполитические отношения; противоположностью является другой тип, а именно – протекционистская экономическая политика. С точки зрения развития торговой политики в международной среде всегда использовалось сочетание обоих типов.

Вторая глава направлена на анализ внешней торговли Чешской Республики.

Развитие внешней торговли Чешской республики с начала 1990-х годов претерпевало значительные изменения в связи с политическими изменениями, такими как: распад Чехословацкой республики, демонополизация, переход к рыночной экономике, заключение новых торговых соглашений и договоров, и не в последнюю очередь, вступление Чешской республики в Европейский Союз, состоявшееся в 2005 г. С точки зрения платежного баланса, с начала 1990-х годов показатели развития внешней торговли находились в области отрицательных значений. Сдвиг, когда вывоз (экспорт) впервые превысил ввоз (импорт), принес 2005 год, и первое положительное сальдо составило 38,6 млрд. чешских крон. Для внешней торговли Чешской республики в долгосрочном аспекте – весьма значительны соседние государства, которые являются членами Европейского Союза. На развитие внешней торговли Чешской республики оказал влияние мировой финансово-экономический кризис, случившийся 2008-2009 годах. Он явился причиной и привел к снижению внешнего спроса на чешские товары, снижению уровня занятости аж на 1,2%, ослаблению мировых валют, включая чешскую крону. Также произошло падение внешнеторгового оборота на 15,9%. Товарная структура внешней торговли Чешской Республики с начала 1990-х годов претерпевала изменения, связанные с изменениями в территориальной структуре.

В начале 1990-х годов в чешском экспорте доминировали рыночные продукты, конкретно речь шла о металлургической и сталелитейной продукции. А с 1996 г. в чешском экспорте стали преобладать машинное оборудование и дорожные транспортные средства. И эта тенденция сохраняется по сей день. Обратимся же к более подробному рассмотрению состояния внешней торговли последних лет, а именно, от 2006 года. Наибольший объем внешнеторгового оборота был достигнут в 2018 г., когда он составил 387,8 млн долл. США, и напротив, его наименьшее значение было отмечено в 2006 г., и речь шла о 188,5 млн долл. США. Экспорт достиг наивысшего показателя в 2018 г. и составлял 202,7 млн долл. США, а наименьшего – в 2006 г., когда он составлял 95,1 млн долл. США. Импорт в рассматриваемом периоде достиг наивысшего показателя в 2018 г., а именно – 185,1 млн долл. США; напротив, с наименьшим значением – 88,2 млрд долл. США, был 2019 год. Что касается торгового баланса внешней торговли, то в рассматриваемые

годы наивысшего значения он достиг в 2014 г. и составлял 20,8 млн долл. США, и напротив, наинизшего значения достиг в 2006 г. и составлял 1,7 млн долл. США.

В период с 2013 г. по 2018 г. наиболее важным торговым партнером Чешской республики являлась Германия. В рассматриваемые годы взаимный товарооборот составлял более чем 12,9 млрд. чешских крон, из которых сумма экспорта составляла 7,5 млрд. чешских крон, а импорта – 5,4 млрд. чешских крон. Второй по счету страной, с которой Чешская республика торгует больше всего, является Польша; в данный период их взаимный товарооборот составлял 3 млрд. чешских крон, тогда сумма экспорта была 1,4 млрд. чешских крон, а импорта – 1,6 млрд. чешских крон. В условном рейтинге Словакия занимает третье место среди стран, с которыми Чешская республика торгует больше всего. Их взаимный товарооборот без малого составлял 3 млрд. чешских крон; причем, сумма чешского экспорта в Словакию достигала почти 2 млрд. чешских крон, а стоимостной объем импорта превысил 1 млрд. чешских крон. Во взаимном товарообмене между Чешской республикой с Германией, Польшей и Словакией, как по вывозу, так и ввозу доминирует товарная группа машинного оборудования и дорожных транспортных средств. Экспорт из Чешской республики в период 2013-2018 гг. на 53,20% состоял из машинного оборудования и дорожных транспортных средств; 16,30% составляли полуфабрикаты и материалы, которые уже с 1993 г. удерживаются на передних ступенях в вывозе.

Третья глава посвящена Российской Федерации и ее внешней торговле.

В период бытности Советского Союза внешняя торговля в существовавшей тогда Российской Советской Федеративной Социалистической Республике велась, главным образом, в форме бартерного обмена. Экспорт контролировался Министерством внешней торговли и служил лишь только как средство для оплаты импорта и восполнения дефицита отечественной продукции. Первой серьезной реформой явилась реформа Горбачева в 1984 г. На ее основе было отменено монопольное положение Министерства внешней торговли. В начале 90-х годов наступило время дальнейших реформ. Самые существенные реформы, касающиеся внешней торговли, были проведены в период 1991-1994 годов. Но процесс либерализации внешней торговли в Российской Федерации протекал постепенно, в сложных институциональных условиях. А полная трансформация внешней торговли

сопровождалась рядом проблем как, например, распределение транспортных лицензий и несуществующий единый валютный курс. Наиболее значительный рост внешней торговли Российской Федерации был зафиксирован в 1993-1996 гг., когда на первый план выходят первые либеральные реформы и на мировом рынке возрастает спрос на энергетическое сырье. После валютного кризиса 1998 г. происходит сокращение экспорта и импорта. Валютному кризису предшествовал высокий прилив иностранного капитала, который служил в качестве покрытия чрезмерного дефицита государственного бюджета. Результатом этого стал перенос части долга на иностранные субъекты, а это привело к тому, что Российская Федерация начала терять доверие иностранных инвесторов. Ситуация также способствовала кризису в Восточной Азии, и, как следствие, вылилась в указанный валютный кризис. Последовала девальвация рубля, отток капитала из страны и повышение цен на нефть. С 2000 г. растет важность экспорта в рамках государственной экономики, которая начинает впадать в зависимость от цен на нефть и природный газ. В период мирового финансово-экономического кризиса, также как и в других странах, происходит обвал значений показателей внешней торговли. А после 2009 г. и окончания кризиса, объем внешней торговли вновь стал расти.

Обратимся же к более подробному рассмотрению состояния внешней торговли Российской Федерации последних лет, а именно, от 2006 года. Наибольшего объема внешнеторгового оборота Российская Федерация достигла в 2012 г., когда он составил 841,9 млн долл. США, и напротив, наинизшее значение было в 2006 г., когда он достиг показателя 315,6 млн долл. США. Наивысший показатель экспорта составлял 526 млн долл. США в 2013 году, наинизший был в 2016 г., а именно, речь шла о 208,7 млн долл. США. Стоимостной объем российского импорта был самым низким в 2006 г., когда он составлял 93,3 млн долл. США, а самым высоким в 2012 г., когда составлял 317,2 млн долл. США. Торговый баланс Российской Федерации (положительное сальдо торгового баланса РФ) достиг наивысшего показателя в 2018 году и составлял 211,4 млн долл. США. А самый низкий показатель был достигнут в 2016 г. – лишь 28,9 млн долл. США.

Этому способствовала реакция на аннексию Крыма, военное вмешательство на Украине и последовавшее введение международных экономических санкций, а также рецессия, в которой находилась экономика Российской Федерации.

Наиболее важным торговым партнером для Российской Федерации в 2013 - 2018 гг. был Китай, с которым взаимный товарооборот по объему экспорта и импорта составлял 499,5 млрд долл. США, причем, экспорт составлял 222,6 млрд долл. США, а импорт – 276,9 млрд долл. США. Второй по счету страной, с которой Российская Федерация торгует больше всего, является Германия. В рассматриваемые годы взаимный внешнеторговый товарооборот составлял 340,8 млрд долл. США. Экспорт из России в Германию составлял 180,5 млрд долл. США, а импорт 160,3 млрд долл. Третьим важнейшим партнером Российской Федерации в рассматриваемый период были Нидерланды, со взаимным товарооборотом 312 млрд долл. США, причем экспорт составил 287,2 млрд долл. США, а импорт – 24,8 млрд долл. США. Основную долю поставок в структуре российского экспорта составляют минеральные продукты, а именно, топливно-энергетические ресурсы, такие как нефть и природный газ. В рассматриваемом периоде данная группа составляла 54,50% от общего объема экспорта Российской Федерации. Второй наиболее экспортируемой группой продукции являются металлы и изделия из них. В данном периоде она составляла 9,10% от общего объема экспорта.

Четвертая глава рассматривает торгово-экономические отношения между Российской Федерацией и Чешской республикой, а также их развитие с 1993 года.

После распада Чехословацкой республики наступило охлаждение торгово-экономических и политических отношений, прежде всего, со стороны Чешской Республики, которая начала больше ориентироваться на западные рынки. В связи с расширением Североатлантического Альянса Российской Федерации это не импонировало. Так, например, в 1984 г. в общем объеме чехословацкого экспорта доля поставок в СССР составляла 64%, а на переломе тысячелетий – менее 2%. На развитие взаимоотношений также повлиял валютный кризис в Чешской республике в 1997 г., российский финансово-экономический кризис в 1998 г., и среди прочего – госдолг России перед Чехией, составлявший в 2000 г. 3,7 млрд. долл. США. Задолженность по сальдо внешнеторговых операций перед бывшей Чехословацкой республикой образовалась на переломе 80-90 годов в результате взаимной торговли товарами. Урегулирование задолженности было начато в 1994 г., когда между странами было подписано Соглашение, согласно которому задолженность по кредитным обязательствам была реструктурирована. Выплаты по погашению суммы долга были установлены на период с 1996 по 2003 гг. в форме поставок

товаров и денежных средств, включая процентные платежи. За первоначальным Соглашением последовало принятие нескольких Дополнений и долг посчитали погашенным в 2006 г. Россия рассчиталась по долгу поставками таких товаров, как электрическая энергия, топливные элементы для атомных электростанций, вертолеты для нужд армии и электронные компоненты.

Внешняя торговля между Чешской республикой и Российской Федерацией в период 2005-2018 гг. не имела стабильного роста или падения показателей, однако стала более динамичной, прежде всего, благодаря чешскому экспорту, что способствовало развитию российской экономики. А благодаря высокому спросу на передовую машиностроительную продукцию, Российская Федерация завершила технологическую модернизацию своей промышленной базы. На развитие также оказал влияние финансово-экономический кризис 2009 г., когда произошло существенное падение внешнеторгового оборота, а именно, более чем на 40%. Наивысшего уровня взаимный внешнеторговый оборот достиг в 2012 г., когда составлял 14,1 млрд долл. США, и по сравнению с предыдущим годом увеличился более чем на 17%. Причиной тому явилось стремление Российской Федерации к укреплению положения Чешской республики в качестве своего значимого торгового партнера. Напротив, наинизший уровень был в 2005 г., и речь шла о 5,9 млрд долл. США. Объем импорта в Российскую Федерацию из Чешской республики был самым высоким в 2013 г., когда он составил 5,32 млрд долл. США, а самым низким в 2005 г., а именно – 1,4 млрд долл. США. Объем российского экспорта в Чешскую республику был самым высоким в 2008 г., когда он составил 9,1 млрд долл. США, а его самое низкое значение – 2,66 млрд долл. США было в 2016 г. Можно сказать, что по состоянию на 2016 г. российский экспорт в Чешскую республику превалировал над чешским экспортом в Российскую Федерацию.

В период 2013-2018 гг. в структуре российского экспорта 46,10% составляла доля товаров минерально-сырьевого происхождения, преимущественно нефти и природного газа. Далее – 31,70% доля экспорта скрытой категории, здесь речь идет о расчетах зарубежных партнеров за услуги, такие как авиаперевозки, проценты от инвестиций и т.д. Третьей ходовой статьёй экспорта для Чешской республики из Российской Федерации является категория металлов и металлоизделий, составлявшая в рассматриваемом периоде долю поставок 5,60%. Больше всего Чешская Республика экспортировала в Российскую Федерацию машинного

оборудования и дорожных транспортных средств. В рассматриваемый период объем экспорта данной товарной группы составлял 45,30% от общего объема экспорта в Россию. Речь шла, например, об автомобилях марки Škoda Auto. Эта чешская компания долгосрочно сотрудничает с российской компанией «Группа ГАЗ». Второй областью, которая представляет 22,50% ввоза в Российскую Федерацию из Чешской Республики, является область транспорта, преимущественно авиационного. Далее Российская Федерация имеет наибольший спрос на продукты химической промышленности. Главным образом, это фармацевтика. Эта область в данном периоде составляла 6,50%.

Пятая глава посвящена международным организациям, осуществляющим поддержку внешней торговли, и разделена на две подглавы, поскольку Чешская Республика состоит в членстве большего числа организаций. Данный факт вызван тем, что Чешская Республика является членом Европейского Союза, что позволяет ей иметь большую открытость в отношениях с другими государствами-членами, и, следовательно, с целой Европой. Существование этих организаций необходимо, без малого, для надлежащего функционирования внешней торговли, способствования ей и стремления поддержания торговых связей и отношений между членами.

Организации, членами которых являются как Российская Федерация, так и Чешская республика, это – Комиссия ООН по праву международной торговли (ЮНСИТРАЛ), Всемирная таможенная организация (ВТамО), Всемирная торговая организация (ВТО), Международный институт унификации частного права (УНИДРУА), Конференция ООН по торговле и развитию (ЮНКТАД), Банк международных расчетов (БМР), Международная торговая палата (МТП) и Бреттон-Вудские институты Международного валютного фонда (МВФ) и Группа Всемирного банка (ГВБ).

Международные организации, членом которых является Чешская республика, но в которых Российская Федерация не участвует, это –Международный торговый центр (МТЦ) ЮНКТАД/ВТО, Европейская экономическая комиссия Организации Объединенных Наций (ЕЭК ООН), Организация экономического сотрудничества и развития (ОЭСР).

Последняя, шестая глава посвящена Европейскому союзу и Евразийскому экономическому союзу.

Чешская Республика является членом Европейского Союза, который имеет несколько целей, речь идет, например, о содействии миру, обеспечении свободы, недискриминации, повышении экономической и социальной сплоченности между государствами-членами и многих других, которые служат к поддержке государств на его многих уровнях. Сущность Европейского Союза заключается в том, что все государства остаются независимыми, однако определенные решения и полномочия делегируют объединенным органам управления.

Российская Федерация является важнейшим участником и одним из основателей-членов Евразийского экономического союза. Для нее необходимо найти баланс между сотрудничеством и частичным стремлением к превосходству на постсоветском пространстве. Евразийский экономический союз был образован по модели Европейского союза, а значит, имеет определенное сходство; был создан с целью расширения экономического сотрудничества, экономической конкурентоспособности и повышения жизненного уровня в членских государствах.

Объединенные органы Евразийского экономического союза имеют сходные функции и устройство, подобное органам Европейского союза. Оба Союза делают возможным свободное перемещение товаров, услуг и капитала, что способствует поддержке развития внешней торговли между союзными странами-членами.

Bibliografie

Použitá literatura

BARANOVA A., BELJAJEV A., FOZIKOŠ A., et al. *Česko-ruské obchodně-ekonomické vztahy: Rossijsko-češskije torgovo-ekonomičeskije otnošenija*. Praha: PR-Aspekt International, 2014. 592 s. ISBN 978-80-904339-8-4.

FANFULE, Bc. Martin. *VLIV ZAHRANIČNÍHO OBCHODU NA RUSKOU EKONOMIKU* [online]. Brno, 2018, Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Doc. Ing. Libor Žídek, Ph.D [cit. 2020-11-13]. Dostupné také z: https://is.muni.cz/th/ypz9v/Vliv_zahranicniho_obchodu_na_ruskou_ekonomiku.pdf.

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ PRO KOMUNIKACI. *Evropská unie: Co je a co dělá*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie: Evropská unie, 2018, 60 s. ISBN 978-92-79-76873-6. Dostupné také z: <https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/715cfcc8-fa70-11e7-b8f5-01aa75ed71a1>

Lenka Fojtíková. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Český Těšín: C.H.BECK, 2009. 246 s. ISBN 978-80-740-0128-4.

SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). 368 s. ISBN 978-80-247-2708-0

ŠTĚRBOVÁ, Ing. Ludmila a kolektiv. *Mezinárodní obchod: ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. 368 s. ISBN 978-80-247-4694-4.

Internetové zdroje

Webové stránky

Finance v praxi: Úvod do teorie platební bilance. [online]. 2018 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.financevpraxi.cz/makroekonomie-platebni-bilance>

Český statistický úřad: *Zahraniční obchod: Metodika a definice základních pojmů* [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/35627494/32019815c11.pdf/1a55cd88-574a-4620-920d-b5c0d1f70e90?version=1.1>

Český statistický úřad: *Zahraniční obchod ČR: 1993 až 2005*. [online]. 31.10.2006 [cit. 2019-11-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-1993-az-2005>

BusinessInfo.cz: Váš zdroj ověřených návodů a rad [online]. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/rusko-souhrnna-teritorialni-informace/2/>

Miraslebl: personal web, Teritoriální charakteristika zahraničního obchodu ČR v 1999–2001. [online]. [cit. 2019-11-16]. Dostupné z: <Http://www.miras.cz/seminarky/geografie-cr-zahranicni-obchod.php>

Ekonomický deník: Informace pro informované, Analýza: Zahraniční obchod ČR, část třetí. [online]. 2015, 14.12.2015 [cit. 2019-11-16]. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/analyza-zahranicni-obchod-cr-cast-treti>

Český statistický úřad: *Graf - Pohyb zboží přes hranice (vývoz, dovoz)*. [online]. [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/graf-zahranicni-obchod-ceske-republiky-vyvoz-dovoz>

Český statistický úřad: *Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR* [online]. 2011, [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534938/115610j.pdf/b487dd3c-0ad7-4ccd-b62d-8fc9bf917b95?version=1.0>

Český statistický úřad: *Zahraniční obchod* [online], [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zo_se_zbozim_podle_zmeny_vlastnictvi_narodni_pojeti

Český statistický úřad: *Katalog produktů* [online], [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>

Внешняя Торговля России, Статистика внешней торговли России [online], [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://russian-trade.com/>

Ru-stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам [online]. 29.4.2015 [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2019/RU/export/world>

Газета.ру: «Умный» экспорт: Что экспортирует Россия помимо нефти и газа. [online]. 29.4.2015 [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: https://www.gazeta.ru/eksport/2015/04/29_a_6684649.shtml

Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам. Товарооборот России и Китая «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/CN>

Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам. Товарооборот России и Германии, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/DE>

Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам. Товарооборот России и Нидерланд, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/NL>

Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Италии, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/IT>

Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Беларуси, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/BY>

Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Турции, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/TR>

Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и США, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/US>

Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Японии, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/JP>

Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Южной Кореи, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/KR>

Ru-Stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Украины, «Все товары» «2013 - 2018», [online]. [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2018/RU/trade/UA>

Wikipedia: Ruská finanční krize (2014). [online]. 2020 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Rusk%C3%A1_finan%C4%8Dn%C3%AD_krize_\(2014\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Rusk%C3%A1_finan%C4%8Dn%C3%AD_krize_(2014))

Ru-stat: Экспорт и импорт России по товарам и странам, Товарооборот России и Чехии [online], [cit. 2020-11-09]. Dostupné z: <https://ru-stat.com/date-Y2013-2019/RU/trade/CZ>

Businessinfo.cz: Rusko: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR [online], 2019 [cit. 2020-11-11]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/rusko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu: Základní informace k WTO a DDA [online]. 2018 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/>

World Trade Organization: The WTO. [online]. [cit. 2020-02-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/thewto_e.htm

World trade organization: Russian Federation and the WTO. [online]. [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/russia_e.htm

World trade organization: Ministerial Conference approves Russia's WTO membership. [online]. 2011 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/news_e/news11_e/acc_rus_16dec11_e.htm

Unidroit: International Institute for the Unification of Private Law: HISTORY AND OVERVIEW [online]. [cit. 2020-09-07]. Dostupné z: <https://www.unidroit.org/about-unidroit/overview>

UNCTAD: Prosperity for all, About UNCTAD [online]. [cit. 2020-11-03]. Dostupné z: <https://unctad.org/about>

Federal Antimonopoly Service of the Russian Federation: UNCTAD [online]. [cit. 2020-11-03]. Dostupné z: <https://en.fas.gov.ru/international-cooperation/unctad>

BIS: About BIS - overview [online]. [cit. 2020-09-07]. Dostupné z: <https://www.bis.org/about/index.htm?m=1%7C1>

ICC: Czech republic international chamber of commerce, ICC ve světě. [online]. [cit. 2020-11-02]. Dostupné z: <http://www.icc-cr.cz/cs/o-icc/icc-ve-svete>

International Trade Centre: About ITC. [online]. [cit. 2020-11-03]. Dostupné z: <https://www.intracen.org/itc/about/>

Investopedia: Eurasian Economic Union (EAEU). [online]. [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/e/eurasian-economic-union-eeu.asp>

Euroasian Economic Union: Timeline. EAEU [online]. [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: <http://www.eaeunion.org/?lang=en#about-history>

Europa.eu: Evropská unie, Základní informace o EU. [online]. [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_cs

Europa.eu: Evropská unie, Historie EU. [online]. [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_cs

Europa.eu: Evropská unie Czechia: Overview. [online]. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/czechia>

Elektronické články

Auto SAP: Sdružení automobilového průmyslu, Automobilový průmysl dosáhl v roce 2017 historických úspěchů, [online]. 21. 6. 2018n. 1. [cit. 2020-11-03]. Dostupné z: <https://autosap.cz/aktualita/automobilovy-prumysl-dosahl-v-roce-2017-historicky-ch-uspechu/>

BUSYGINA, Irina a Mikhail FILIPPOV. Russia, Post-Soviet Integration, and the EAEU: The Balance between Domination and Cooperation. *Routledge: Taylor & Francis Group* [online]. 2020, 2020, 10 [cit. 2020-12-07]. Dostupné z: doi:10.1080/10758216.2020.1803755

KALINICHENKO, Paul a Roman PETROV. On Similarities and Differences of the European Legal Order and Eurasian Economic Union: Is There the 'Eurasian Economic Union Acquis'? *Legal Issues of Economic Integration* [online]. 2016, **43**(3), 307 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z:

<https://kluwerlawonline.com/journalarticle/Legal+Issues+of+Economic+Integration/43.3/LEIE2016014>

MARKOVÁ, Jana. *Vnější rovnováha z pohledu investiční pozice vůči zahraničí* [online]. s. 24 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://cfuc.vse.cz/pdfs/cfu/2017/01/02.pdf>

MOSTAFA, Golam a Monowar MAHMOOD. Eurasian Economic Union: Evolution, challenges and possible future directions. *Sage Journals: Journal of Eurasian Studies* [online]. United Arab Emirates, 2018, **9**(2), 172 [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1016/j.euras.2018.05.001>

МУНШИ, А.Ю., Л.Ю. АЛЕКСАНДРОВА а Ш.М.д. МУНШИ. РАЗВИТИЕ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ РЕГИОНОВ РОССИИ В НАЧАЛЕ XXI в. *Экономические науки* [online]. s. 6 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-vneshnei-torgovli-regionov-rossii-v-nachale-xxi-v/viewer>

NAUMENKO, Roman. Тенденции развития внешней торговли России в условиях глобальной нестабильности. Researchgate [online]. V.I. Vernadsky Crimean Federal University, 2018 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/334051939_Tendencii_razvitia_vnesnej_torgovli_Rossii_v_usloviah_globalnoj_nestabilnosti

ŘÍHOVÁ, Kateřina. Události vzniku Brettonwoodských dohod a následných institucí. *E-polis.cz: společenskovední časopis* [online]. 22.5.2006 [cit. 2020-09-09]. Dostupné z: https://www.e-polis.cz/clanek/udalosti-vzniku-brettonwoodskych-dohod-a-naslednych-instituci.html#_ftn3

WorldTradeLaw.net: *AGREEMENT ON FOUNDATION OF EURASIAN ECONOMIC COMMUNITY: EAEC* [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: <https://www.worldtradelaw.net/document.php?id=fta/agreements/eaecfta.pdf>

Seznamy grafů a tabulek

Seznam grafů

Graf č. 1: Zahraniční obchod České republiky 2006–2012

Graf č. 2: Zahraniční obchod České republiky 2012–2012

Graf č. 3: Export z České republiky 2013–2018

Graf č. 4: Zahraniční obchod Ruské federace 2006–2012

Graf č. 5: Zahraniční obchod Ruské federace 2012–2019

Graf č. 6: Export Ruské federace do ostatních zemí 2013–2019

Graf č. 7: Export z Ruské federace do České republiky, import do Ruské federace do České republiky

Graf č. 8: Export z Ruské federace do České republiky, import do Ruské federace z České republiky

Graf č. 9: Export z Ruské federace do České republiky

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Vývoj zahraničního obchodu v ČR

Tabulka č. 2: Nejvýznamnější obchodní partneři České republiky v letech 2013-2018

Tabulka č. 3: Nejvýznamnější obchodní partneři Ruské federace v letech 2013-2018